

La întrebarea „ce e nou în poezia noastră” — se poate răspunde în moduri diferite, în funcție de accepția pe care o dăm termenului principal.

Se poate întocmi, de pildă, o listă — și ea va fi destul de lungă — de lucrări poetice aparute în ultimul timp în volume, plachete, ziare, reviste. Se pot cita numeroase titluri sau nume, selectate conform gusturilor unuia sau altuia. Un răspuns „perfect”, atocuprinzător, ar fi — evident — imposibil.

Personal, cred că înainte de toate trebuie să încercăm să definim noțiunea, lamurind, pe cât ne stă în putință, care sînt criteriile noutății — ale noutății artistice, în genere — ale celei poetice, în speță.

Dacă plecăm de la premiza că noul în artă este în primul rînd o chestiune de fond, atunci vom lega întotdeauna problema noutății artistice de exprimarea esenței vieții sociale contemporane. Procedînd astfel, vom fi ferii de confuzia — oarecum „clasică” — între noutate și „modă”. Într-adevăr, în timp ce noutatea este în primul rînd o chestiune de fond, modă are în vedere aspectul exterior al lucrurilor. De pildă, a înțelege noutatea poeziei lui Maiakovski, înseamnă a-i sesiza mesajul, concepția, dimensiunile etico-estetice; a te lua după „moda” Maiakovski, înseamnă a scria versul netam-nesam, a repeta la tot pasul diferite pronume personale (eu, mie, îmi, pe mine etc.), a bombarda cititorul cu termeni („de efect”, ca „răsvijelie”, „caî sau herghelii” putere”, „la dracu!” ș.a.m.d.

De fapt, problema noutății stă în centrul atenției noastre nu de azi de ieri. Ea decurge din perpetua dezbateră pe tema raportului tradiției — inovației, dezbateră care n-a fost, pare-mi-se, enunțată ca atare, deși de la pleacă și spre ea duc toate drumurile în discuțiile din ultimul timp.

În legătură cu aceasta, mi se par interesante și semnificative anumite aprecieri exprimate în critica literară, pe marginea unor producții poetice recente. Iată ce spune Paul Georgescu în *Gazeta literară*, în cronica

despre placheta lui Nichita Stănescu *Sensul iubirii*: „Numai în raport cu acest conținut al omului total dar mereu, în toate împrejurările comunist, putem judeca toate celelalte aspecte ale poeziei noastre, care nu poate fi decât gândire comunistă formulată în imagini ale vremii noastre”.

De acord, deși sintaxa suferă. În același articol, combatînd pseudo-noutatea în haime vechi, criticul afirmă: „O gândire revoluționară exprimată în imagini de tip tradiționalist e un lamentabil hibrid, un monstru rizibil;

care, cine știe de ce — nu dau exemple în toate cazurile. Poate asta explică — între altele — de ce unii poeți ajung să considere drept trăsături specifice tradiționalismului claritatea ideilor și a imaginilor, folosirea versului clasic etc. — în timp ce, dimpotrivă, incoerența, nebulozitatea, antiprozodia li se par semne distinctive ale inovației. Dar despre asta — vom vorbi mai pe larg, la timpul său. Revenind la fondul discuției, cred că noutatea în conținut nu decurge automat din abordarea unor subiecte noi. Voi încerca

mul întărește încrederea în viitorul umanității, în forța invincibilă a brațelor care-au lansat în oceanul stelar primul sputnik, prima racheta, prima navă cosmică. A vorbi despre evenimente atât de noi și de complexe ca despre niște preocupări familiare omului contemporan — iată într-adevăr o noutate poetică remarcabilă.

Poemul mai recent, „Concertul”, are o metaforă globală generoasă (ideea că în zborul lui Gagarin răsună, ca într-o simfonie, nenumerate muzici contopite, zborul neîntrerupt al comunistilor); din păcate, autotarea explicitează excesiv și, în ultima instanță, sentimental marelui refuză să apară. Lucrarea e de altfel bine scrisă, egal, fără surprize.”

Victoria istorică a omului sovietic — iniția călătorie în Cosmos — a declanșat, firește, o veritabilă explozie creatoare

în rîndurile poezilor noștri. Rareori ne-a fost dat să citim atîta poezie consacrată unui singur eveniment. Dintre lucrările scrise cu acest prilej, m-a impresionat în mod deosebit poemul lui Geo Dumitrescu „Spre stele” (*Luceafărul*, nr. 8/1961). Aici totul este surprinzător: ideea, construcția, metaforele. Într-una din concepțiile atît de influente maiakovskiene bine asimilate, emoția nu se transmite brut, ci prin intermediul celui mai puternic amplificator — zîmbetul.

„Ascultați-mă dar, vă transmit cele dinții vești: zborul decurge normal, aparatele,

*) Aici se impune, probabil, o precizare: prezența elementului novator nu implică izbindă artistică globală. În artă, ca și în alte domenii, pionieratul comportă riscuri sub raportul reușitei. Tot astfel, în revers, o poezie nu este automat deficitară integral, dacă nu încozează.

inclusiv detectorul de iluzii, inima, funcționează desăvîrșit.

Sînt vesel, zbor, alerg cu viteza libertății, și-n goana mea, haosul se prefăce în timp, timpul în lumina, iar lumina într-un fir de beteală ce se-nfășură în jurul navei mele

ca-ntr-o năzdrăvană jurubiță, ca pe însuși degetul arălarilor al Pămîntului...”

În treacă fie spus, un mare poet — cred că Longfellow — scria cîndva: „Copacii sînt degetele pămîntului înălțate spre cer / Ca să arate oamenilor calea spre Dumnezeu...” Imaginea finală a citatului din „Spre stele” îmi răzună, ca să zic așa, vechea mîhnire că mijloace artistice atît de subtile slujeau, în cazul poetului de limbă engleză, unor idei prăfuite.

Cît despre Geo Dumitrescu, el se află, cred, în plin reviriment creator, iar reușitele sale din ultimul timp nu se limitează la lucrarea susamintită: de o factură foarte originală este și „Electricianul-se”, poem de mai mici dimensiuni. Inspirat de grandioasa construcție de la Bicăz și publicat la începutul anului, în *Gazeta literară*. Din păcate, critica noastră reacționează adesea cu întîrziere la lucrurile într-adevăr noi; dimpotrivă, Steaua din Cluj a găsit prilejul unei notițe batjocoritoare — conform apucăturilor suburbane cu care ne-a deprins.

Accentele noi se fac auzite tot mai puternic, în ultimul timp, în versurile dedicate construcției socialiste. Mă gîndesc, în primul rînd, la ceea ce s-ar putea numi „entuziasmul conștient”.

(Continuare în pag. 5-a)

CRITERIILE NOUȚĂȚII (I)

de Dan Deșliu

o expresie care nu exprimă nimic e un non sens, iar o expresie care acoperă sensul pe care ar trebui să-l exprime — un rebut.”

Din păcate, intrucît autorul articolului nu exemplifică, cititorul nu înțelege precis dacă „expresia care acoperă sensul” figurează (ca în cazul!) cealaltă tendință negativă, — de esență comună, — cu nimic mai puțin lamentabilă, hibridă, monstruoasă și rizibilă: abstractizarea, încercarea de a exprima (ca să folosim termenii proprii, pe care Paul Georgescu îi evită, probabil de teama accepției mecanice a relației conținut-forma) un conținut revoluționar într-o formă hermetizată. De altfel, asupra acestui pericol avertizează Ov. S. Crohmălniceanu, în articolul *Poezii tineri* în colecția „Luceafărul”, din nr. 1/1961 al *Vieții Rominești*. După cum se știe, analizează la obiect se practică de criticii noștri aproape exclusiv pe creația tinerilor.

„Pericolul abstractizării — arată Crohmălniceanu — trebuie să prevenim, și împotriva lui nu există alt remediu mai eficient decît ancorarea puternică în realitatea vieții noastre socialiste”.

Intr-un fel, primejdia cu pricina îi pîndește și pe unii critici

să argumentez printr-o comparație între două poeme ale aceluiași autor — recte, Maria Bănuș. E vorba despre „Turnul”, apărut în *Gazeta literară* în februarie 1960 și despre „Concertul”, publicat în aceeași revistă în aprilie a.c. Ambele au ca subiect cucerirea Cosmosului de către om și sînt realizate într-o manieră apropiată. Dar, după mine, în timp ce primul poem este novator, celălalt rămîne corect și iată de ce.

În primul caz, poetul tratează tema mareașă a deschiderii drumului spre Cosmos cu o simplitate exemplară; relația între primul „A” care se naște pe tabla neagră, sub ochii școlărilor de șase ani și inițiativa istoriei Omului în Cosmos — Racheta — ivindu-se sub pupilele nu mai puțin uimite ale femeii mature, — capătă sensuri de mare profunzime, exprimate la tonul cel mai firesc, ca și cum ar fi vorba despre niște lucruri familiare. Tocmai prin caracterul ei intim, apropiat, imaginea globală devine extrem de sugestivă. Poe-

Ion Brad

Copiii lumii

Dacă-mi culc neadormitul glob,
Al capului, peste pămînt,
Din patru zări l-aud cum dau năvală,
Ca o grădînă de muguri cîntînd,
Ca un lan înfrunzit
Peste care cad ploile calde.
Pămîntul îi ține pe umeri uimii,
Soarele vrea-n țărîna cu ei să se scalde.
Noaptea, rolesc stelele-n jur
Ca boardarii
Și le-ating cu aripile fruntea senină.
Munții visului, înțelepții și marii,
Le stau de veghe-n lumină:
Munții crescuți din inima mea
Călcătoarea praș de războaie
Cu talpa de fier,
Munții tăioși în azur, ca o stea
Izvorită din aspre vegheri.
Stația radar a privirilor, sus,
Își plimbă ogînzile în depărtare,
Pipăind hotarele către apus
Do unde soarele negru-al războiului
Se laudă că răsare.
Cu miliarde de pulsuri, vulcanii
Înîmii lumii zvicnesc în mine.
Orice sandale de fier
Se-neacă-n aceste lavine!
Să vină copiii,
Să-î înălțăm pe umeri cu drag!
Lc casa planetei acestoa
Are cine să vegheze în prag:
Ca să nu fluture aripa-ngheșului
Peste muguri nlcicînd,
Să nu cadă ploi de cenușă bolnavă,
Să se legene copiii-n hamacul de stele
Cîntînd,
De pe corabia lumii
Să ne facă semne din slavă!

Valeriu Ripeanu

(Continuare în pag. 11)

TRIBUNA SCRITORULUI TÎNĂR

ORIZONT ȘI PERSPECTIVE

S-a discutat foarte puțin despre sarcinile specifice care revin istoricilor literari în lumina documentelor celui de al III-lea Congres al Partidului. Faptul este că atît mai surprinzător, cu cît ne aflăm în perioada alcătuirii tratatului de istorie a literaturii romine, o peră de mare însemnătate ce nu poate fi concepută fără o dezbateră amplă, documentată și profundă, a unor probleme asupra cărora criticii nu și-au spus, sau și-au spus cu multă întîrziere și timiditate, cuvîntul. Această dezbateră se integrează sarcinilor actuale ale frontului nostru literar, urmînd să contribuie la realizarea obiectivelor concrete ale desăvîrșirii construcției socialiste, definite în lucrările celui de al III-lea Congres al Partidului. Care ar fi, pe acest tărîm, telurile mari ce trebuie să le avem în față? În primul rînd, faptul că istoria literară (și) înțeleg prin aceasta intrucît complex de elemente ce cuprinde un studiu de monografi, studii, editii critice și de popularizare, publicare de documente etc.) are de adus o contribuție efectivă la munca de lichidare a rămășițelor moralei burgheze din conștiința oamenilor. În același timp, documentele Congresului ne arată că în viitorul ani, revoluția culturală va cunoaște o și mai mare amploare. Generalizarea învățămîntului de șapte ani și trecerea la învățămîntul de opt ani, astfel ca durata medie a școlii să devină de 12 ani, presupune, cum e și firesc, posibilitatea ca un număr mai larg de cunoștințe literare să fie comunicate tineretului. Deci, studiul literaturii romine în școală se va bucura de o importanță mărită, ceea ce impune istoricilor literari o preocupare sporită încă de pe acum în direcția aprofundării acelor aspecte care vor merita să li-gureze în programa analitică, să fie mai pe larg tratate în manuale etc. Mă gîndesc în primul rînd, la unul din sectoarele care deși a format obiectul a numeroase studii, încă nu este suficient cunoscut în toată a-dincimea și complexitatea lui: tradițiile literaturii noastre realiste-socialiste. Acest capitol însemnat al culturii noastre, care

joacă un rol hotărîtor în acțiunea de combatere a ideologiei burgheze, va trebui să aibă în școală, în facultate, ca și în activitatea editorială, ponderea cuvenită. Nu cunoaștem încă suficient activitatea atît de bogată a lui Miron Radu Paraschivescu și N. D. Cocea, nu s-a generalizat experiența poeziei militante a epocii. Ar trebui întocmite nu numai monografiile și studiile, și ele absolut necesare, dar și antologii cuprinzînd articole, pamflete, reportaje, apărute în publicațiile conduse de partid sau influențate de ideologia proletariului. Studiul multilateral și cuprinzător publicat de Ileana Vrănceanu în ultimul număr al revistei „Lupta de clasă”, înfățișează cu acuitate modul în care ideile revoluționare au determinat între anii 1930—1940 un puternic curent de gândire progresist, militant în țara noastră.

Etapă actuală a cercetării istoriei noastre literare va fi caracterizată printr-un efort de adîncire a analizei și de explcare profundă a fenomenelor de ansamblu. Dar cred că valorificarea a tot ceea ce a rămas încă nepus în lumină din pricina comodității și o unui insulicent spirit critic, trebuie să fie însoțită și de încadrarea la justa valoare a scriitorilor și operelor care au căpătăt, din aceleași pricini, dimensiuni exagerate. Criteriile leniniste de apreciere a moștenirii literare, care trebuie să ne călăuzească neconștient în activitatea noastră, ne dau posibilitatea să ne orientăm sigur în universul cel mai bîntuit de furtuna contradicțiilor și să determinăm cu precizie ce anume lucrări se înscriu în tezaurul unei culturi socialiste.

Cerințele acestea vin în întîmpinarea unui proces cultural în curs de desăvîrșire: creșterea exigenței publicului nostru, ca urmare firească a îmbogățirii universului său cultural. Dezvoltarea rețelei de radio, televiziune, numărul mare de cărți, reviste, ziare care se vor difuza în anii următori, vor face ca cititorul cu un orizont mai larg de cunoaștere să ceară istoricilor literari explicarea cu mai multă pertință a unor fenomene pînă acum numai vag enunțate. Va

DIN SUMAR:
6 POEȚI DESPRE 6 VOLUME DE POEZIE
VERSURI DE : Eusebiu Camilar, Geo Dumitrescu, Tiberiu Uian
O piesă într-un act de Victor Birlădeanu
ARTICOLE DE : Acad. Tudor Vianu, Marcel Bresslașu, Boris Cazacu, Prof. univ. Aurel Părvu

ZIUA COPILULUI

Copil...
Iniția dimineață a lui Cîreșar aprinde tranșafiri în suvițele lor de aur.

Iniția zi a verii, cu cerul ca un imens steag albatru, clătînat de adierea vîntului de la sud, copiilor — simbol al nădejzii — le-a fost închinată.

Urzită cu fir din zîmbetele lor, sărbătoarea e vestită de șuierul sirenelor afirmînd de cîntece și se așterne un miros de grîne date în pîrg.

În dimineața aceasta, cu strălucire vegetală, ascult înșiorat imnul de bucurie pe care-l varsă în văzduhul limpede trompetele ploierilor și am înaintea ochilor întregă țară intrată în sărbătoare. Pe toate cîntărele construcției socialiste, marea armată a muncii întregeste cîntecul cu zvon de unelte. Pe blocurile zvelte, lingă mîtașea steagului, zidarii, care cei dinții se vor scîlda în ploile de stele ale verii, au prins chipul unui copil și se întrec să-și scrie cu mistria cel mai frumos poem.

Acum, cînd la Hunedoara, oțelarii lui Ștefan Tripsa dau șarja pionierilor, în școli, au început serbările. O gîlcișcă de om înaintea spre rampa inundată de lumina reflectoarelor și roștește sfios: Mulțumim din inimă partidului... Într-o gară așteaptă, gata de plecare, trenul pionierilor. La Palatul din Cotroceni se deschid porțile pentru Carnaval. În parcuri se rotesc călușei și scrinciobul, în vreme ce în satul meu din Bărăgan, pe aria gospodăriei împrejmuită de salcîmi pletosi și învălîuită de mirosul maghiranului, se desfășoară inițial concurs de trotinete, cu premii pentru toți participanții în zilele ploioase din mai, timpurii, la îndemnul organizației de partid, au lucrat pentru grădinița de copii o casă a păpușilor, leagăne, doi căluți de lemn și trotinete. Iar președintele gospodăriei și contabilul care, de obicei socotesc de trei ori pînă să dezlege o dată baieralele pungii, au trimis delegat special la oraș să cumpere daruri pentru 1 iunie, făcîndu-l atenț să nu se zgîncească la cheltuieli și să aleagă ce găsește mai frumos.

E ziua copiilor noștri, fericirea lor ne îmbujorează și noud chipul și rostim, mîndri, într-un glas, cu poetul: vouă, dragi copii, vi-î dată / vremea asta minunată / care știe împleți / basmul lui a fost odată / cu al lui așa vă fi... Și gîndul ne poartă, o vreme, către locurile lumii, unde copiii sînt scoși în țîrșuri, la vînzare, ca vitele și se ia preș pe ei cit pe un iepure de casă. În orașul cu cele mai mari abatoare, o mamă și-a părăsit cei cinci fii în vîlmășogul străzii, atîrnîndu-le de gît un capăt de carton: Nu mai aveam cu ce-i hrăni... Fiți buni cu ei... Pe pămîntul Africii atîi de mult încercate, îi seceră malaria și foamea. Îi seceră gloanțele. O fotografie din Angolia transmisă de o agenție de presă străină, amintește astăzi, cutremurător, de lagărele de exterminare: într-o margine de cîmp, umbrită de amurg, zac leșurile a patru copii și, ceva mai departe, al unei femei. Imprejur, iarbă pirjolită de soare, iar deasupra fumegările serii și un stol de păsări, vîsbind larg pe vîntul îndîlșimilor. Explicația ofișerului portughez, trecut în țară cu detașamentul de curățire, mi-o închipui laconică, în stil milităresc: totul e în ordine. Da, moartea a lucrat cu două coase și acum dominește liniștea, totul e în ordine...

În dimineața aceasta de iunie, cutreierată de cîntece, ne amintim de copilăria noastră descultă, strivită sub apăsarea cizmei învolate în umbra cirpei înverzită de cocolăș a fascismului, de școlile transformate în cazărmi și de abecedarul rupt pe jumătate și luat cu imprumut de la beătutul vecinului trecut într-a doua. Romîna eminamente agricolă și bolnavă de pelagră, situată în rîndul țărilor cu cel mai ridicat procent al mortalității infantile, ne „ocrotea” sănătatea, înscrînd în prima lecție din manualele de igienă de la liceu, îndemnul: nu sîrulați pe gură femeile din regiunea Apusenilor și Maramureșului și din suburbiile orașelor...

Socialismul a dăruit copiilor tot ceea ce noud ne-a lipsit în anii dinții: bucurie, cămin, școli, asistență medicală, poveștile lui Creangă și-ale lui Andersen și, mai presus de toate, puțința de a-și alege, fiecare, mai țîrșu, drumul în viață.

Pentru toate acestea, în prima zi a verii gîndul nostru se întoarce încă odată, plin de recunoștință, ca floarea soarelui spre soare, către partidul comunistilor.

Fănuș Neagu

Foto: LIANA GRILL

Amintiri din copilărie

Te-acoperise ploaia cu șaluri străvezi?
Zăream la niște glezne însele aurii,
Și briul plin de cântre și l-am zărit deodată,
Când fulgerul o clipă sub geam a luminat.

Din niște castagne ca picurii, sunal.
Era tiria noaptea și-n ritmul lor dansat.
Se deslușeau doar cântre pe briul auriu,
Și cum se mldăiașă mișcarea străvezie, —

Inelele de aur la glezne luminând,
Necostenită fuga bulbuclilor crescând!
Când fulgera arare, vedeam sub ochii mei,
Tipsia argintie a unei Salomei, —

Apoi, cu cît tîpsia în dans se-nvîrtețea,
Mai tare Salomeia ridea, cumpînt ridea!

O, prea curînd, și noaptea și dansul se trecu,
Și nu știu dacă ploaia o fi dansat, ori tu...

★ ★ ★

MARAMA DE BORANGIC

E noaptea pe pămînturi și pin' la galaxii!
Frumoasă, cu maramă de borangic să vie,
S-o potrivim pe iarba adîncilor grădini,
Asupra-i să se cearnă lucețerii senini!

În infinitul spațiu, de cine știe cînd,
Măestrul Timp, la roata fantastică lucrînd,
Planete șlefuieste, în site și tîpsii,
Și pulberea se-nține în urmă, galaxii.

II

O, parcă vîd, în altă planetă, colo-n Hău,
O fată stînd ca tine lingă iubitul său,
Și poate că marama și-a așternut-o jos,
Pe ea să cearnă pulberi Pămîntului luminos.

Cînd se învește-n spațiu, beteală picurînd,
Pe mări din alte sîere corăbii petrecînd, —
Și iar-o cum tresare privindu-l de la geam,
O fată ca și tine, cu trupul zvelt, de ram...

III

Ar trebui, frumoasă, și noi să fim merele,
Ca marmura clopită cîndva în Propilei,
Să tot trăim, cu sete de foc misturînd:
Puține-au fost în urmă, prea multe-n viitor!

Îmbrățișaiți în poarta acestor evi superbe,
Să sărutăm pe frunte inimii pui de corbi,
Aduși de sus, în nave mai ușii ca niște plumbi,
De primii și-nărăznelii văzduhului Columbi!

Și de-oi pleca, în ceasul ca inima de bun,
S-aduc de probă aur și griu de pe Neptun,
De-abia s-o coace pîinea în vatră, pin-mă-nțorn:
Pe-atunci va fi distanța cît un ecou de corn.

Suspnele acestea adînci, de unde sînt?
M-am aplecat spre tine, bătrînule pămînt,
Dar cum, gemînd de sete, la plepî te-am apăsut,
Am și simțit în tine străbunii cum se zbat!

Și apa fîntîniței abia se unduia...
M-am aplecat, cu pumnii profunzi să iau din ea,
Și-am dus la gură pumnii cu undele subțiri,
Dar undele, prea pline erau, de amîntiri...

MEDALIONUL

Zăgăzînd cu pieptul al Timpului potop,
Am vrut, medalioul acesta să-l îngrop,
Precum odinioară vestii cuceritorii,
Opreau din cursuri fluviul și îngropau comorii.

De-atunci, sub undele negre și fără de alin,
Acoperită anii profilu-și bizantin,
Încît, medalioul cu etigia la
Tot mai adînc în apa ulății se-ngroapa.

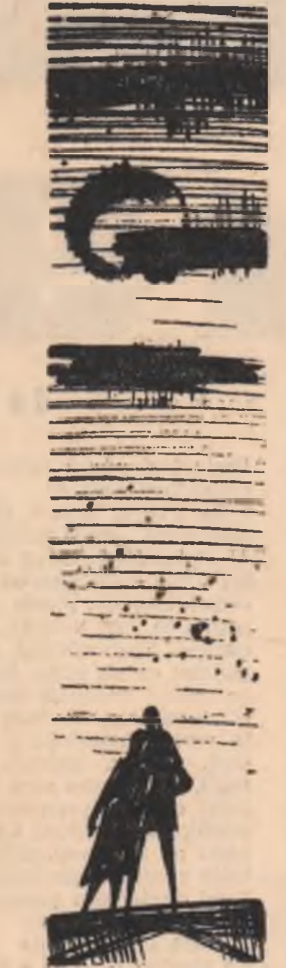
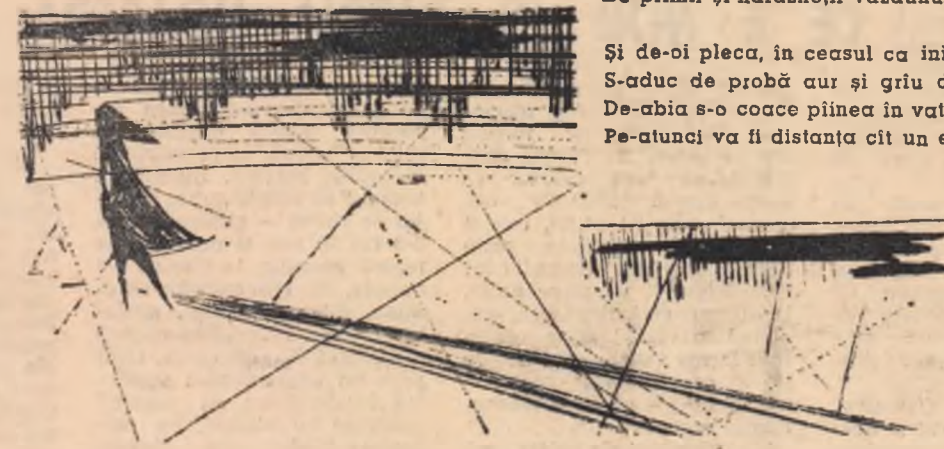
O, nu mă mir, că-n precîmînt de insule și stînci,
Pe fluviul colosal al Timpului de adînci,
Carăbieri, adese mirajii privesc, zîrînd
În marile adîncuri comoriile lucrînd, —

Și ca pe niște raze alunecă și scot
Comoara îngropată de crutul ostrogot, —
Și scot ca pe-o lumină de lună, din străfund,
Comoara îngropată de-un tabulos burgund.

Și sufletu-mi, adese, ca vulturul din stînci,
De cîte ori se-ntoarce la apele adînci,
Înmărmurit rămîne pe piscuri de Olimp,
Zîrînd medalioul cînd îngropat în Timp...

PLOAIA

Mirat din somn urcat-am ca din adînc abis:
Vaise tamburina afară, sau în vis?
Și am oftat, înrîmînd cînd l-am ațîns,
De-un toșnet de mătăse văzduhului tot cuprîns.

Desene de
MIHU VULCĂNESCU

FINTINA LUI MANIUȚ

Cînd mă uceacă selea, de sat și de străbuni,
Mă și zăresc la vechea fîntînă cu mînași;
Cum îmi plecăm privirea în linul clar-fantasm,
Mă răsfrîngeam deodată în șapte lumi de basm!

N-am pomenit minune mai mare, ani de țînc...
Avea fîntina șapte ecouri în adînc,
Și cum dădeam un chiot spre cerurile ei,
Țîneau șapte ecouri ca șapte porumbel.

Parcă te vîd, Savetă, cum rizi și mină-nțînzî,
Spre steaua picurată în clarele oglinzi,
Și cum țînteci cu piatra ușoarele vîpăi,
Deodată șapte stele luceau în ochii tăi!

Mai vezi, Catrină, vasul cu șapte ceruri plin?
Cîntînd apălin în ele nătronele de în,
Și-ades rîdeai de mine că pînd a întreba
Ce-ș stropii de lucețeri lîvîți pe fruntea ta!

La marginea fîntînii, Alecule, cîntai,
Și te vedeam deodată în șapte guri de rai,
Cu fluturul chemînd-o prin linul clar-fantasm,
Pe Leana-Cosînzeara, din șapte lumi de basm...

Te vîd, Ion al Tomii, o, tatăl meu, scotînd
O ciutură cu ceruri, și cum le bea gemînd!
Spre ciutură cu fața mîhnită se pleca,
În cele șapte ceruri cumpînt se-ntuneca;

Dar cum venea și mama, cu-oi ei suris blajîn,
În cele șapte ceruri se lumina deplin!

N-am pomenit minune mai mare, ani de țînc...
Avea fîntina șapte ecouri în adînc,
Și cum dădeam un chiot spre cerurile ei,
Țîneau șapte ecouri ca șapte porumbel!

LA FINTÎNIȚA CASANDREI

Cînd a oftat din ramuri adîncul toamnei glas,
Uimit la Fîntînița Casandrei am rămas,
Și m-am uitat în urmă, să vîd pădurea iar:
Ca un potop de flăcări părea, spre Pălavar...

Ce zvon dăduse vîntul, pe-al frunzelor țîmbal?
Mă rechemă la sine pămîntul meu natal!
La fîntînița veche să mă mai țînd-n loc,
Pădurea-și apînșese noianele de loc!

struit cu fragilele voastre
minusite, pe un vapor ca
acesta și veți porni într-o
croazieră încotro veți voi,
pe toate mările și oceanele,
spre insulele Polineziei
sau spre Capul Bunei Speranțe...

NATALIȚA: Capul Bunei Speranțe e aici, la noi.

GARABET: Atunci vă voi alege un alt itinerar. Tombuktu vă convine? Sau poate Honolulu? Sau Santiago? A' propos de Santiago, m-am întîlnit adîneuri cu un tînr extrem de simpatic care-mi spunea că a fost knock-outat la Santiago de un anume Pedro Mendoza, pe care l-am cunoscut și eu acum cîțiva ani. Era marinar de cursă lungă...

MĂRIUCA: Cine? Tînrul?

GARABET: Nu, Mendoza.

LUCIA: Dar tînrul — ce-i cu el? Unde l-ai părăsit, nea Papaziene?

GARABET: Unde l-am părăsit? Eu nu l-am părăsit. M-a părăsit el pe mine. Părea furios. Zicea că a doua oară în viață nu se mai lasă knock-outat. Zicea că pleacă încotro l-or duce pașii. (Profund dezolat). Zicea că nu mai așteaptă vapoarele mele. (Argument suprem). Și să știți că era decis: avea și o valiză...

NATALIȚA: ...cu multe etichete...

GARABET: De unde știți?

NATALIȚA: Noi să nu știm? Ei, ce zici, Lucico, de Tristanul tău supersonic? De scumpul tău upercut voliajor? (Lucia e vizibil zdrobită).

MĂRIUCA: (Încearcă, nici ea convînsă, s-o liniștească). O fi făcut omul o glumă. N-avea voie?

NATALIȚA: N-avea. Cu treburile astea nu se gîtu-meste...

ORDACHE: Paj dacă o plecat, ducă-se... Dacă nu-i, nici nu trebuie. Așteaptă 847 la rînd.

LUCIA: Ușor îți vine, moș Iordache. 847! Mie-mi trebuie unul. Unul singur, mîn-telegi? (disperată). Și tocmai acela pleacă. Fuge. (se aude un claxon de automobil).

MĂRIUCA: Mai e un sfert de oră. A venit și mașina. Ce ne facem?

NATALIȚA: (tranzantă). Jucăm finalul. Tragem cortina. Cu un sfert de oră mai devreme. Se mai întimplă.

MĂRIUCA: Nu se poate. Ne facem de ris.

NATALIȚA: Ei și ce dacă ne facem de ris? Nu e comedie? Tristan și Isolda, versiune modernă. Farsă. Tot sînt la modă farsele lirice... Ce vrei mai lirică farsă decît asta?

GARABET: (dumirî). Cum? Tînrul (acela pe care l-am întîlnit e... viitorul...?)?

NATALIȚA: Nu mai e viitorul. E trecutul. A fost. S-a terminat. Ne despărțim de el rîzînd (ris demonstrativ, chinuit). (În încapere năvălesc Stanică și Liviu).

LUCIA: (umbră de speranță). Ei, Stanică?!

MĂRIUCA: Ce-ai făcut, Liviu?

STĂNICĂ: Să vezi că... (se roșește tot). Iartă-mă... Lucica... dar... era furios...

LIVIU: Am avut fericitul prilej de a face cunoștință cu Orlando Furioso în carne și (și freacă falca) și... pumnii. Dar ce forță magnifică? Ce uragan dezlîntit de furie omenească? Ce tulburătoare scăpare a privirilor? Părea că toate fulgerele zeilor s-au adunat în ochii aceia care mă străpungeau și mă ardeau ca un formidabil incendiu...

NATALIȚA: Sfirșește o dată, tirada cu chip omenesc! Nu te juca cu incendiul meu ca te face scur.

(Măriuca, descurajată, se duce pe balcon să respire puțin aer).

GARABET: Și acum, ce facem?

LUCIA: (nepunctuoasă): Nu știu.

ORDACHE: E limpede!

NATALIȚA: Eu știu. (hotărîtă). Chem la telefon sfatul și-i anunț. Comanda se contramandea. Din lipsă de materiale. (ridică receptorul și formează numărul).

MĂRIUCA: (năvălește în clipa asta de pe balcon cu sufletul la gură și-i smulge Nataliței receptorul din mîna): Nu... Nu face asta!

NATALIȚA: De ce?

MĂRIUCA: Vine! Vine împreună cu tovarășul Haralambie...

ORDACHE: Cu organizatorul de partid? (satisfăcut). Și-a găsit nănașul...

(Între Ionel, împreună cu Haralambie Boldur, un bărbat solid, vînjos, cu chip de copil).

BOLDUR: (contînuă o discuție începută cu Ionel): Pe vremea mea era la modă directa, nu upercutul... Uite-așa! (face un gest în aer). Am fost și eu un an întreg campion al Hune-doarei la semi-grea...

IONEL: Se și vede, tovarășe Haralambie! (o zărește pe Lucia și se repede la ea îmbrățișînd-o).

LUCIA: (e momentul să fie „supărată”). Cum, n-ai plecat? Credeam că ești de-acum în tren?

IONEL: (confuz). Nu. Am rămas. Al doilea knock-out din viața mea. Și-ți jur, ultimul...

BOLDUR: Prima oară în istorie cînd knock-outatul iese victorios. Auzi, domle, vroia să-și ia cîmpii. Zicea că-i e rugină de tine, Lucico. Mă tot bătea la cap că nu mai poate să dea ochii cu tine după ce-a văzut minunăția asta de șantier. Că a luptat să te convîngă să nu vii aici. Și că acum îi vine să întren pămînt de rușine. I-am zis: „Lasă, dom'le, frîmintările astea micurburze! Nu mai intra în pămînt, vino cu mine la etaj, că te-asteaptă Lucia și nuntașii!” A, dar am uitat să vi-l prezint: Ionel Miclescu, noul nostru tehnician la construcția oțelăriei. Că-i calificat băiatul... Da' cît pe ce să-și piardă calificarea cu boxul asta... Și încă un amanunt: viitorul antrenor al echipei de box a șantierului...

LUCIA: (nu mai poate juca „supărarea”, îl îmbrățișează pe Ionel).

MĂRIUCA: Ce frumos! Îmi dau lacrimile...

NATALIȚA: (dispreț). Tot îi mai iubeste. O biată Isoldă lesinată...

IONEL: (se desprinde cu greu din îmbrățișare): Așta-i lovitură nepermisă, Lucico. Deși peste centură. Drept la inimă. (gestul respectiv). Abandonez... (merge spre balcon). Și cînd te gîndești că, nu știu de ce, dar credeam că locuiești într-o baracă. Cînd colo, balconul tău e chiar la Dunăre...

GARABET: Nu-i așa că-ți dă nostalgia mărilor și oceanelor? (visător). Madagascari. Haiti...

(Clacsonul mașinii sună străuitor).

NATALIȚA: (hotărîtă): Fără nostalgiilor. Într-un minut trebuie să fim la sfat. Hai-deți, ce mai așteptați!

IONEL: Eu am crezut că termenul acela — 4 mai, ora 13 precis — e o glumă...

BOLDUR: Așa-i la noi, tovarășe, luăm toate termenele în serios. Chiar și termenul pentru nunta...

(Nunțaii încep să părăsească încăperea, în frunte cu „eroii” principali).

MĂRIUCA: (către Natalița): Ei, vezi, și mai ziceai că se termină cu un sfert de oră mai devreme!

NATALIȚA: Am greșit. Îmi fac autocritica. (consultă ceasul). Acum însă cred că e momentul să tragem cortina! — Și într-adevăr, cu un gest decis, trage

CORTINA.

Echipele de amatori care vor inscena episodul dialogat de Victor Birădeanu trebuie să-și azeze de la bun început spectacolul pe o idee de bază: chiar de la prima repetiție la masă, e necesar ca regizorul amator să fi lămurit colectivului său mesajul pe care vrea să-l transmită prin spectacol, să direcționeze precis, într-un singur sens, toate strădaniile coloratorilor săi. Nu ne interesează primordial amuzamentul publicului în fața peripețiilor unei căsătorii aparent năstrușnice, ci educarea lui prin mijlocirea surisului cu țîlc.

Cîteva sugestii de regie la piesa „Cu balcon la Dunăre”

Credem că ideea: „în țara noastră construim edificii înalte și trainice atît în fier-beton cît și în constituție” poate fi ideea de temelie a spectacolului.

Un lucru original ca meșteșug în lucrarea lui V. Birădeanu e că transformarea logodnicului întîrziat se desfășoară nu sub ochii noștri, pe scenă, ci în culisele ei; dar desigur, nu-l vedem pe Ionel decît la cele două extreme ale piesei, aîndăcia autorului ni-l țîne în atenție clipă de clipă prin intermediul celorlalte personaje. Chiar lipsind din scenă el e mereu acolo. Regizorul amator trebuie să îște și să ațîșe curiozitatea spectatorului în legătură cu peripețiile căutării Upercutului îndrăgostit, să asigure un ritm din ce în ce mai viu pînă la apariția finală a eroului nostru. Sub goana clipelor spre ora 13, acțiunea scenică se cere din ce în ce mai trepidantă. Prin felul în care nuanțează cuvîntul, actorii amatori au datoria să „amăgească” uneor public, sugerîndu-i fie că Ionel a plecat, fie că, deși pe șantier, nu va putea fi găsit pînă la ora fatală burlăciei sale.

Episodul dialogat al lui Birădeanu cere din partea interpretelor multă fire și spontaneitate, vervă, un stil de joc în afara oricărei îngroșări.

Cadrul în care se desfășoară acțiunea e de dorit să fie cît mai luminos și mai optimist. Camera să dovedească confortul modern al noilor locuințe, standardele ridicate de viață al celor care înainte popuiau maghernitele periferii industriale „Balconul spre Dunăre” are sensul unei perspective

spre zări largi, însoțite, spre viitorul nostru fericit. El trebuie să fie elementul central în decor, cu o ușă prin care să năvălească asemeni unei cascade lumina din afară. Zgomote tonice ale șantierului din preajmă. O perdea de voal alb pălînd sub câșturi de vînt poate aduce un element liric și ușor sprînțar. Mobilă-tip, invioară de covoare, perne, fețe de masă și ceramică în culori vii, sugerînd că stăpîna camerei e tînră și îndrăgostită de viață. Pe pereți, cîteva reproduceri bune după mari maestri. În camera asta de obicei abundă florile; astăzi sînt și mai multe, în virtutea evenimentului fericit ce se așteaptă, și sînt grupate în special în jurul fotografiilor sportive pe care Ionel le-a dăruit logodnicei sale.

În acest cadru, compoziția mișcărilor duce în general spre două puncte — a) ușa balconului de unde ba una, ba alta dintre fete

scruțează împrejurimile, doar-doar îl vor vedea pe cel așteptat, și b) ușa intrării către care ținesc toți, ori de cîte ori intră cineva, sperînd zadarnic ca ușa să fie propulsată vijelios de erupția Upercutului voiajor.

Mișcărilor lui Ionel sînt cele tipice boxerilor în afara ringului.

Natalița se mișcă asemeni unei veverițe, iar Măriuca pare o pisicuță. Stănică nu duce nici un gest pînd la capăt, toate sînt doar schițate. Liviu Ispas își calculează mișcărilor după legile unei armonii studiate cu migală, dar și cu o undă de pedanterie. Aducînd darul, Garabet pare un răfoi ceremonios, se mișcă legănat, după obiceiul vechilor marinari.

Cîteva notițe pentru grimă. Interpretul lui Ionel să-și sublinieze bărbia pe o orizontală care să amintească maziarul viguros al boxerilor. Să aibă griji și la nas — pe care-l poate turci cu o dungă de fond de ten deschis, mai lată. În nici un caz nu trebuie caricaturizat.

Lucia Gogan — fond de ten închis (lucrînd mereu în aer liber, soarele și vîntul au bronzat-o splendid). O mică ridare deasupra arcădeii stîngi, picurimă de faptul că citirea teodolitului o obligă să stea cu un ochi închis o bună parte din timp.

Garabet — ten și mai închis: e armean, și a trăit sub bătaia vînturilor saline. Fața specifică ridată a celor de pe mare.

La ceilalți, nu sînt necesare indicații deosebite.

Mihai Dimiu

CRITERIILE NOUȚĂȚII

(urmare din pag. 1-a)

Se petrece, cred, un proces de maturizare a emoției; jubilațiile sonore sînt tot mai înlocuite de vibrația adîncă a glasului ușor reținut, în care distingi totuși tremurul inimii. Fapt cu totul îmbucurător, adeseori glasul, deși tînar, tînde spre timbrul propriu:

„Noi, poeții, nu sîntem decît drumurile / Pe care fug copii cu săni / Drumuri ce duc sigur

înainte. / Drumuri ce fac legătura între oameni care trăind, caută, / Drumuri ce le ascultă întimplările de peste zi / Drumuri ce țîn minte și aduc aminte; / Noi nu sîntem decît drumuri / Ne cuprîndem între noi și ne desfacem / Bucurînd depărțările / Unde trebuie să găsim neapărat oameni, / Și dacă nu, să-i aducem cu noi!”

(C. Buzea — „Moment la Baicoi”)

„Infantila, albă, mare bucurie — / Miine dimineață cade prima nea / Inghetatul soare destrămat prin aer / Fremătînd frenetic peste fruntea mea / ...Va isca văzduhul o imensă floare / Ca un ris cu hohot alb, nestăvilit, / Anii mei zănatici s-or roti prin spații / Beți de bucurie și de infinit... / Mășterul încearcă în cruntă mortară: / — Dacă mi-ne ninge, nu putem zidi / Nefiresc de simplu, nu mai vreau să nînga: / Dacă miine ninge, nu putem zidi!”

(Ana Blandiana — „Cîntec de iarnă”)

„Orașul privește peste casa de marmură de la marginea lacului / Ca peste umărul alb al iubitei... / Ceea ce vezi peste umărul alb al iubitei / Are întotdeauna alt înțeles, / Dincolo de ameliorul ei umăr, / Totul e limpede, e adînc, fermecat.”

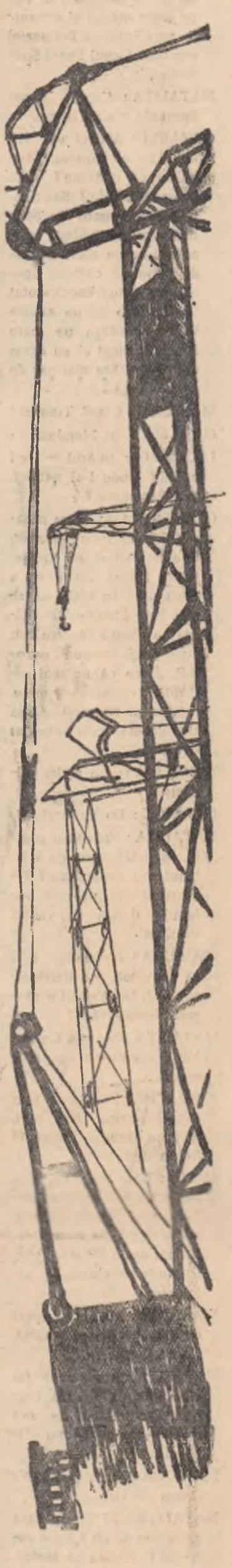
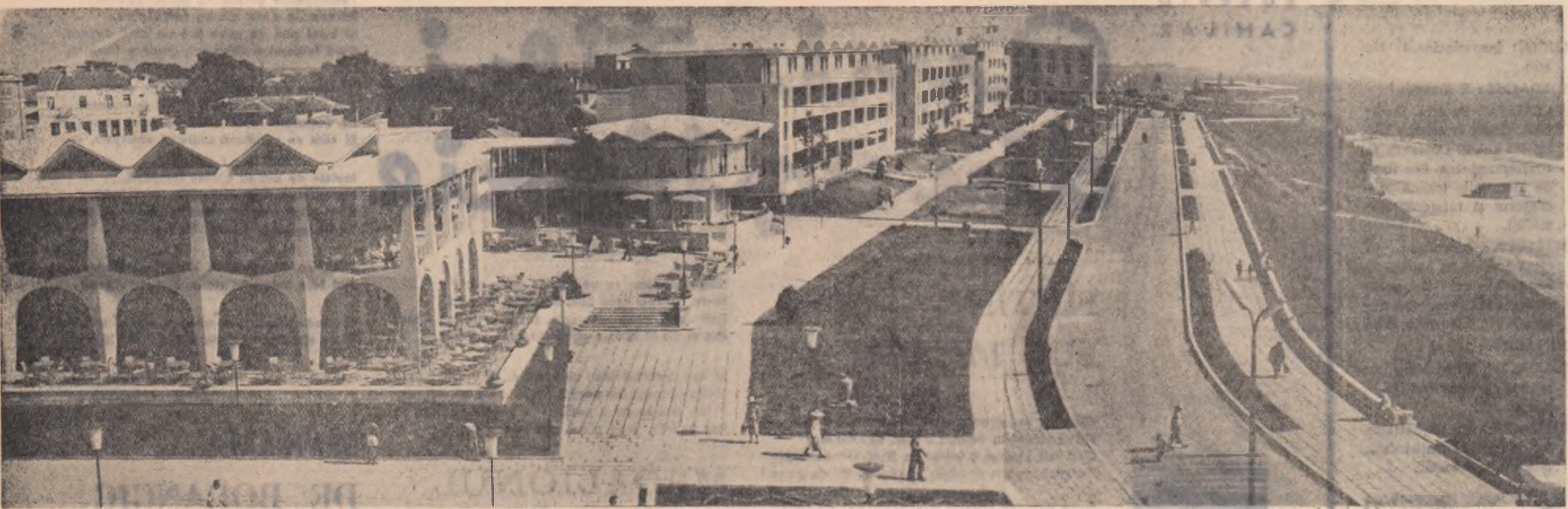
(M. Negulescu — „Linștea orașului meu”)

Citatele de mai sus nu reprezintă niște fragmente „aparte” în creația unor tineri „excepționali”; le-am înmănușiat, considerînd-le reprezentative pentru acea trăsătură comună celor mai buni reprezentanți ai celei mai noi generații care se afirmă în poezia românească — entuziasmul conștient. Bineînțeles, sînt destule aspecte discutabile în lirica lor, dar nu asta interesează în contextul de față. Important este faptul că nouitatea pe care o aduc emana dintr-un fond de idei și sentimente care sînt ale omului de tip nou. Această poezică nu reflectă pur și simplu niște transformări în conștiință, ci atestă caracterul socialist al acestor prefaceri. Tocmai această însușire le conferă valoarea de generalizare.

Dar înțîlnim numai asemenea tendințe, într-adevăr novatoare, în poezia noastră nouă, sau avem încă de luptat cu falsa nouitate, cu gîndirea banală, cu imagini criptice, destinate unui cerc de „inițiați”? Cereți că asemenea dificultăți există și despre ele trebuie să vorbim mai pe larg și la obiect.

DAN DESIUR

Latoarea 1961

de Ilie Purcaru

La „Tomis” — noul port turistic al Constanței — sint zile de febră. Se construiește intens. Oare de cite secole nu s-a mișcat nimic în golfuluiul acesta oval, ochi de reverie lângă freamătul celuilalt port? Cindva, Ali Pașa a prăvălit în apele lui ruinele anticiei Tomis...

Printre constructorii care pun, netulburat, piatra de calcar a viitorului port, foiesc în aceste dimineți marinari, farmacia și pensule și cutii de vopsele. Vaporazele de călători — „hidrobuzele” sau „taximarinele”, cum li se zice pe-aici — își pun ultimele culori, preparându-se pentru ziua inaugurării sezonului. Își vor ridica atunci ancorele galbene, mici — niște ancore — cit niște chei — și vor pleca spre noile porturi: Mamaia, Eforie, Vasile Roaită, Mangalia. Clienții prea devreme sosiți, se vor mulțumi deocamdată cu troleibuzul.

Blocurile moderne de pe bulevardul Republicii... Mai încoale, palatul de cristal al noii gârji a orașului, construită în 10 luni... Faleză renovată, cu plopi negri și pini, filtrând vântul din larg și făcându-l dulce ca un lichid... Faruri cel nou — 87 de metri de la apele mării — cu solzi cupolei scilpind orbitor în razele soarelui și cuprinzând, în luminită lor, de nu știu cite ori umbra farului genevez al anului 1300, restaurat și el în timpul din urmă... Și autostrada pe care alergă lin troleibuzul, și stâlpii cu lămpi de neon de pe țarm, ajutând ochiului să ritmeze mișcarea valurilor... Ne apropiem de Mamaia, febrilizați deja de ardora construcției care ne-a ținut tovarășe tot drumul.

După un cot al drumului, din nou, marea. Cerul și apele, unite într-o singură culoare. Ca un reflex argintiu al văzduhului: zbor de pescăruși și lumină de scoici. Sintem la timpul descris de poet:

Zelțe de mare-au pierit, diafane ca apele,
Toste pe-aici și-au lăsat
vestigi, pleoapele...
Deschid ochii mari, dornic
să înțeleg toate schimbările
ce s-au putut schimba în acest
peisaj parcă etern.

Stătuțea a fost fondată în 1906. Pe covorul acesta nisipos dintre mare și lacul Siut-Ghiol au trecut cindva romanii, lăsdnd urme de piatră prin păpurișul înalt Ovidiu; locul mai etaleză și o legendă suavă — „legenda Mamaiei” — cu o frumoasă răpădită de turci, pe vremea cind oștenii lui Mircea scrutau, de pe țarm, orizontul de neguri al mării, spre sudul unde se încorda ca un arc semiluna. Ani în sir, stațuțea a modificat prea puțin peisajul. Un pod de lemn înaintind cițva pași în apele mării, cițva picături de lemn, cițva vile și cițva cetăinării. Natura din jur a rămas mai departe incultă, s-au lăft bălării, ripele. În 1919, în panica iscată de dispariția broșei cu diamante a unei minnrestre, una din cetăinării a luat foc (patronul uitase cafeaua pe vatră, alergnd la spectacolul doamnei care leșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea. Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

Abia în 1934 s-a deschis cazinoul, apoi „Rex”-ul — o „senzație” cu cele 3 etaje ale sale. Dar pînă în 1939, Mamaia nu era — după însemnările vremii — decit „un cub de vicleme care spun intenția creării unei stațuții”. Atit. Cu picurile sale de celebre „sălci argintii”, cu vilele sale minuscule, despărțite de mari spații goale în care soarele se oglindea adinc, ucignd orice contur mărșina și țipa) și incendiul a mistuit într-un ceas stațuțea.

se vor ivi peste puțin blocurile de 18 etaje! — Linia verticală — o revoluție în peisajul marin? Da, — toate construcțiile, chiar și impunătoarele alcătuirii din ultimii ani, de la esplanadele Eforiei pînă la sutele de hoteluri și vile noi, egal de înalte, diferensificându-se doar în culori și detalii, se supuneau aceleiași legi a orizontului apei. Nolle blocuri o sparg dintr-odată. Nu mă încumet să le judec inovația arhitectonică, ca venind la mine, profanul, pe drumuri indescifrabile ochiului, deși acea masivitate solemnă — sugernd odihna și chemnd-o parcă — împletită cu o umitoare suplețe, născută din jocul în linii verticale a plasticii exterioarelor, precum și distribuția savantă a colorilor cu nuanțe între galben ca mierea și roșu ca drojdia vinului, — sint

pretind arheologii — printr-o crimă oribilă. Noroc că vechii edili nu s-au mai gndit să-l dezvolte, atențind la cine știe ce alte fragmente de istorie toamnă. Dar să revenim. „Rambleierii” prin hidromecanizare” și inspirații biologilor le-a urmat o a treia acțiune, tot nouă și de un spectaculos care stîrșește și astăzi uimire, admirație, comentarii aprinse, chiar printre părinții săi adoptivi. Este vorba de construirea marilor blocuri prin „cofraje glisante” — sau în lozina întrecerii: „un etaj într-o zi!” Metoda a mai fost aplicată la noi, dar numai la soluzurile Industriale, care-s niște simpli cilindri. La construcții ca aceste blocuri moderne, cu racourci-uri și unghiuri, „cofrajul glisant” este ultimul strigăt al tehnicii; construcțiile ridicate astfel se pot număra, pînă acuma, pe dege-

La 8 octombrie, se termina turnarea ultimului nivel: al 11-lea (etajul 9)”. Notăție telegrafică, grăbită parcă de însuși ritmul construcției. Dar cite clipe de febră, la încercarea noii metode! Cite griji, cite mi de precauții și mi de neliniști, la pregătirea minuțioasă a lucrului, diminețile! Cite nopți sub ploile reci ale toamnei, așteptnd, cu sufletul la gură, „priza” betonului silit să se adapteze unor ritmuri de lucru necunoscute! Cită atenție la calitatea lucrărilor, amenințată de vijelia nouă a clipei! Cite pagini de eroism care așteaptă, nescrise! „Trebuie să lucrăm repede, bine, frumos”. Pentru că nu lucrăm pentru boieri, ci pentru oameni care muncesc ca și noi. Pentru noi înșine, pentru prietenii noștri. Pentru mînerul lui Geo Bogza, ieșit, după lungi milenii de trudă, din întinercul buretos al pămîntului, să respire liniște și cer la țarmul de lumină albastră al mării.

Acesta e Mamaia prezentului; Mamaia care în 1958 dispunea de 18.000 de locuri, care-n vara asta va oferi 65.000, iar în vara viitoare aproape 100.000! „Dar cealalte stațiuni ale litoralului?” Inscris în spațiul unui articol, anul 1961 pe litoral nu poate cuprinde decit enunțări, și acelea restrinse, cu riscul unui prea mare vag. Eforie, Vasile Roaită, Mangalia, Techirghiol — colan enorm de sute de piese scinteiitoare, sute de noi și minunate construcții, intrupări ale vastului plan inițiat de partid și guvern pentru odihna omului muncitor. În 1945, Eforia dispunea de 450 de locuri. Pentru vara aceasta, cifra s-a mărit impresionant: 45.000 de oameni ai muncii își vor gusta vacanța aici. Eforia n-avea pe vremuri apă potabilă. Ipsiindu-i cursuri de apă sau izvoare freatice, și apa se aducea cu cisternele de la Constanța. Despre sonda care o extrage, azi, de la mări adncimi, constructorii noii stațiuni nici nu se vor osteni să-ți vorbească, e un lucru „mic”, pierdut de mult sub avalanșă altor mari noutăți. Ei te vor conduce la marile ansambluri de hoteluri și vile, pe spiralele scndor exterioare ce se svapăa paros, brusc, în văzduh, prin camerele cu perețele dinspre mare în întregime de sticlă, prin holurile pardosite cu mozaic roman și infiltrații de marmură, care rășfring lumina răcornd-o discret. Te vor conduce pe aleile subliniate de flori în care domină albastrul, de vase ornamentale și arbori decorativi din care nu lipseșc ciprici și un stadiu cu 3.000 de locuri, 20 de magazine, un sanatoriu pentru copii, o policlinică balneară; anul acesta s-a deschis și noul sanatoriu balneo-climatic pentru tratamente reumatice, care va funcționa în toate anotimpurile. Orașul-stațuție va fi întregit peste puțin cu alte 24 de blocuri, și cred că spiritele iubitoare de pitoresc vor putea vagabonda fără cataclisme pe străzile luminoase, printre florile și arbuștii profilați pe ziduri imaculate. Mangalia de ieri va rămîne doar în Muzeul regional al Constanței (nou și el), pe o pinză veche de Tonitza... Iar amatorilor de arhaic li se oferă, din zi în zi tot mai mari, surprizele descoperirilor arheologice din străvechiul Callatis. Povestea celei mai senzationale dintre ele e, totodată, o

poveste despre constructorii noii Mangalii: Cu prilejul săpăturilor pentru amplasarea stadionului, s-a aflat un sarcofag din secolul IV î.e.n., aparținnd — după frunzele-i de bronz aurit — unui important personaj din Callatis. O coroană aurită împodobeste craniul. Se pare că nu-i altul decit istoricul Demetrios, autorul reputatei scrieri despre Europa și Asia. El ține-n mînă, în chip tubulrător, un sul de papirus, ca un mesaj către noi al unui timp de mult înnoptat. E singurul papirus descoperit vreodată în Europa — astfel de piese, extrem de rare, s-au mai găsit doar în Egipt — și la descifrarea lui lucrăză în prezent specialiști. Ziarele l-au salutată pe primele pagini... Puțini știu însă că sarcofagul cu tubulrătorul mesaj a fost descoperit de o brigadă de muncitori săpători, care l-au degropat cu grijă înfinită, mlădindu-și strășcoapele grele ca să nu-și strîbească nimic, și l-au predat apoi arheologilor!

Vom face un ultim popas la Mangalia. Și de pe plaja ei — cea mai frumoasă de pe litoralul românesc — vom contempla orașul care coboară în trepte spre mare, solemn și totodată neapăs de via, arătnd soarelui la fiece pas, în fiece clipă, o altă culoare și o altă lajetă, ca o perpetuă înzire diamantată. Vechiul tirgurar „oriental”, cu cocioabe leproase, sacagii și cerșetori călări pe măgurași, se integrează azi — nou, fără stridențe — în lumina proaspătă a litoralului socialist. S-au ivit 26 de blocuri, multe vile, un cazino, o Casă de cultură cu teatru și cinema, un stadiu cu 3.000 de locuri, 20 de magazine, un sanatoriu pentru copii, o policlinică balneară; anul acesta s-a deschis și noul sanatoriu balneo-climatic pentru tratamente reumatice, care va funcționa în toate anotimpurile. Orașul-stațuție va fi întregit peste puțin cu alte 24 de blocuri, și cred că spiritele iubitoare de pitoresc vor putea vagabonda fără cataclisme pe străzile luminoase, printre florile și arbuștii profilați pe ziduri imaculate. Mangalia de ieri va rămîne doar în Muzeul regional al Constanței (nou și el), pe o pinză veche de Tonitza... Iar amatorilor de arhaic li se oferă, din zi în zi tot mai mari, surprizele descoperirilor arheologice din străvechiul Callatis. Povestea celei mai senzationale dintre ele e, totodată, o

CE E NOU ÎN PATRIA NOASTRĂ

lucruri care și se incrustează definitiv pe memorie. Important de relevat mi se pare, în primul rînd, faptul că noul cvartal va putea găzdui 10.000 de noi oaspeți. De pe acum, cele 8 blocuri pot cuprinde peste 5.000. Și cred că mînerului Geo Bogza îi va place acolo, la ultimul etaj, lângă cer, respirnd în voie lumina, ascultnd larva vocală a mării de jos și ce clar sint vocile — muzici albe — pe străzile cvartalului nou. Și important de relevat mi se pare istoria acestor construcții — o luptă de zi cu zi pentru nou, o întrecere de frenezii, de pasiune, de inventivitate și de creație — pe care mi-a povestit-o unul dintre constructori, acolo, la ultimul etaj, lângă cer.

„Mestecul” cofrajelor glisante” cu care se construiesc noile blocuri, Ion Marin are 32 de ani, corcusc și sănătos de muncitor în aer liber, ochi albaștri, șterși, și o vibrație neașteptată a vocii cînd începe să-ți vorbească despre aceste construcții. A început cu o frază banală, pe care a umplut-o apoi de sensuri profunde, culoare, must: — Trebuie să construim repede, bine, frumos. — Trebuie să construim repede, bine, frumos”. Pînă-n toamna trecută, spațiul dintre punctul „Pescărie” și Cazinou era aproape pustiu. Citeva vile stingerhe, vechi, multe bălării, mari eroziuni de pămînt. Ca să astupe rupturile de teren dintre faleză și lacul Siut-Ghiol, drăgile au scurmat fundul de mil al apelor lacului, aducnd la suprafață o „umplutură” de 150.000 tone. S-a lucrat zi și noapte, și terenul a fost pregătit într-un timp record. Acestei operații — care se cheamă „rambleiere prin hidromecanizare” și care a fost făcută, aici, pentru prima oară în țară — i-a urmat îndată, paralel aproape, o alta, de asemenea spectaculoasă și nouă: un grup de biologi a propus fertilizarea nisipului de pe țarmul Mamaiei, prefăcerea albului arid, melancolic, într-o eșarfă strălucitoare de flori și arbuști, cu ajutorul mîlului scos din Siut-Ghiol. Mîlul lacurilor e îndeobște impropriu vieții, conține prea mult hidrogen arseniat, sulfurat. Culoarele fragede ale plantelor se sufocă în el. Dar prin oxigenare (sub acțiunea aerului și a razelor soarelui, hidrogenul și oxigenul se transformă în apă) mîlul devine mînos, și așa s-a întimplat la Siut-Ghiol. Astfel pentru prima oară în noi, pentru prima oară în Europa — solul nisipos s-a încercat a fi hrănit cu mîlul de lac. O splendidă, feerică vegetație a încununat inspirația biologilor. Și astfel, pentru împodobirea Mamaiei nu se va mai aduce pămînt de aiurea. În 1906, la întemeierea stațuții, a fost mărșnită cu lopata și cărată încoace, cu roabele, movila antică Ponticum din Constanța, nisipul adus fixndu-se prin plantații. Parcul Mamaiei s-a născut deci —

Acum, cu oarecîte depărțiri, se primim mai departe, de pe platforma etajului 9, vertiginosă înnoire a stațuții. A început ridicarea unui nou mare cvartal de blocuri — hoteluri, 10 la număr, cu o capacitate de 5.000 de locuri. Pentru ele se construiesc 6 restaurante (pe lângă cele 6 din cvartalele celor 8 blocuri de 4 și 9 etaje), se mai construiesc: un cazino, un nou centru comercial al orașului, două cluburi nautice, un mare parc cu terenuri de tenis, volei, basket etc. Trebuie notat și noul „centru gospodăresc” al Mamaiei, cu spălătoria mecanică, fabrica de gheață, depozitele frigorifice, laboratorul de cofetărie cu o „producție” de 30.000 de prăjituri pe zi... Vom alina acesteia impresiunile coloane, dintre multe alte noutăți ce ne solicită. Cele două teatre de vară, unul în centrul stațuții, cu o capacitate de 1.000 de locuri, altul pe malul lacului, cu scenă pe apă; actorii acestuia vor avea în buzunare microfoane cu tranzistori, vorbele lor putnd fi retransmise de difuzoarele teatrului fără să mai fie nevoite de instalațiile clasice. Iarăș și iarăș, cifrele au poezia lor impecabilă, o rigoare de smalț și o forță de sugestie pe care cuvintele nu le izbutesc todeauna. Numai pentru Mamaia, pentru construcțiile anilor 1961—62, statul nostru democrat-popular a alocat 248 milioane lei.

„Dar cealalte stațiuni ale litoralului?” Inscris în spațiul unui articol, anul 1961 pe litoral nu poate cuprinde decit enunțări, și acelea restrinse, cu riscul unui prea mare vag. Eforie, Vasile Roaită, Mangalia, Techirghiol — colan enorm de sute de piese scinteiitoare, sute de noi și minunate construcții, intrupări ale vastului plan inițiat de partid și guvern pentru odihna omului muncitor. În 1945, Eforia dispunea de 450 de locuri. Pentru vara aceasta, cifra s-a mărit impresionant: 45.000 de oameni ai muncii își vor gusta vacanța aici. Eforia n-avea pe vremuri apă potabilă. Ipsiindu-i cursuri de apă sau izvoare freatice, și apa se aducea cu cisternele de la Constanța. Despre sonda care o extrage, azi, de la mări adncimi, constructorii noii stațiuni nici nu se vor osteni să-ți vorbească, e un lucru „mic”, pierdut de mult sub avalanșă altor mari noutăți. Ei te vor conduce la marile ansambluri de hoteluri și vile, pe spiralele scndor exterioare ce se svapăa paros, brusc, în văzduh, prin camerele cu perețele dinspre mare în întregime de sticlă, prin holurile pardosite cu mozaic roman și infiltrații de marmură, care rășfring lumina răcornd-o discret. Te vor conduce pe aleile subliniate de flori în care domină albastrul, de vase ornamentale și arbori decorativi din care nu lipseșc ciprici și un stadiu cu 3.000 de locuri, 20 de magazine, un sanatoriu pentru copii, o policlinică balneară; anul acesta s-a deschis și noul sanatoriu balneo-climatic pentru tratamente reumatice, care va funcționa în toate anotimpurile. Orașul-stațuție va fi întregit peste puțin cu alte 24 de blocuri, și cred că spiritele iubitoare de pitoresc vor putea vagabonda fără cataclisme pe străzile luminoase, printre florile și arbuștii profilați pe ziduri imaculate. Mangalia de ieri va rămîne doar în Muzeul regional al Constanței (nou și el), pe o pinză veche de Tonitza... Iar amatorilor de arhaic li se oferă, din zi în zi tot mai mari, surprizele descoperirilor arheologice din străvechiul Callatis. Povestea celei mai senzationale dintre ele e, totodată, o

poveste despre constructorii noii Mangalii: Cu prilejul săpăturilor pentru amplasarea stadionului, s-a aflat un sarcofag din secolul IV î.e.n., aparținnd — după frunzele-i de bronz aurit — unui important personaj din Callatis. O coroană aurită împodobeste craniul. Se pare că nu-i altul decit istoricul Demetrios, autorul reputatei scrieri despre Europa și Asia. El ține-n mînă, în chip tubulrător, un sul de papirus, ca un mesaj către noi al unui timp de mult înnoptat. E singurul papirus descoperit vreodată în Europa — astfel de piese, extrem de rare, s-au mai găsit doar în Egipt — și la descifrarea lui lucrăză în prezent specialiști. Ziarele l-au salutată pe primele pagini... Puțini știu însă că sarcofagul cu tubulrătorul mesaj a fost descoperit de o brigadă de muncitori săpători, care l-au degropat cu grijă înfinită, mlădindu-și strășcoapele grele ca să nu-și strîbească nimic, și l-au predat apoi arheologilor!

Vom face un ultim popas la Mangalia. Și de pe plaja ei — cea mai frumoasă de pe litoralul românesc — vom contempla orașul care coboară în trepte spre mare, solemn și totodată neapăs de via, arătnd soarelui la fiece pas, în fiece clipă, o altă culoare și o altă lajetă, ca o perpetuă înzire diam

macarale

LA MARGINEA ORAȘULUI

cu coșuri și plase, cu ghiozdane și traiste, parcă la un mare cules...

In urma lor, pe ferestrele deschise, abur viu, răsuflul lor de noapte, păstrind încă taina caldă a singelui prin care a umblat, ies din odăile somoroase, pline de vise, depunând pe florile din grădini mici braboane de rouă. Bună dimineața l spun cocoșii pe garduri. Bună dimineața l spun arțarii tineri de pe marginea străzii. Bună dimineața — spun tramvaiele cu ochii roșii de nesomn. Iar mica locomotivă bondoncă a unei aleargă cu buclele negre desfăcute în vînt aducînd în brațe primii saci cu praf de azbest și primele țigle de fontă...

Odată cu soarele, la tutungeria din colț a rădăcin și medalia albastră a telefonului public. (Aici, în amiezile înăbușitoare de august, vin toșnind sfioase delegații de păpușoi din necăjitele tarlate vecine, inghesuite între case, vin și dau, stîngaci, lărmăște, lungi tircoale, înainte de a intra, în numele grădiniilor arse, să telefoneze la O X, acolo urde se primesc reclamații și comenzi pentru ploaie...)

Acum însă, de-aici, de la tutungeria din colț, se-ăud venind, din ce în ce mai puternice, ciudatele zgomote întindate, zvonuri seismice, adinci, venind dinspre oras, de dincolo de marea pod de cale ferată. Dar, în aceste ceasuri ale dimineții, după ce oamenii au pornit să culegă roadele zilei, strada rămîne în stăpîntrea pruncilor, gospodinele se invitesc prin ogrăzi, în jurul pitlor incinse, bătrînii pensionari bat cuiele zilnice în scîndurile putrede ale gardurilor... Iar plozi, care-ascultă cliții, cu mirare, ciudatele zgomote ce vin de dincolo de pod, n-au cum să știe că o dată cu ele, prin marea lor alb de moloz, vin macaralele...

Deodată, însă, ziua se arcuiește roșie ridicîndu-se deasupra orașului, — iar oamenii după ce au incins-o pînă la roșu, în marile forje ale cetății, o mesteresc îndelung, bătînd-o mărunț cu ciocanele. Apoi, isprăvind, o lasă încet din miini și pornind spre case o mai privește o dată din prag, multumii de noua ei înfățișare. Și ziua rămîne să se răcoască încet, înegrindu-se, ca o imensă roată de fier, acoperindu-se ușor de apele ciudate, de brumele cărunte ce rămîn pe urma temperaturilor înalte.

Și iată ceasul cînd din nou învie mahalaua mea semi-rurală redobîndîndu-și toate glasurile și mirezmele: oamenii se întorc de la muncă și femeile ies la porți aruncînd ochii în lungul străzii, iar grădiniile, cu mari bătaii de aripi, limpezesc aerul răcorîndu-l, astfel că ei, intrînd din șosea pe uțele lor curate, liniștite, pline de flori, parcă pătrund sub bolțile pădurii... Și ei vin liniștiți, fără grabă, spre case, catopiți de dulcea aromă a ostenelii, cu un mare zîmbet lăuntric, și ochii strălucitori, în care se mai zbat încă flăcările marilor cuptoare ale orașului și în care se pot ghici conturile încă fierbinți ale noilor intrucipări de metal lăstate pe bancuri, în atelier.

Așa se întorc oamenii către case aducînd în priviri și pe haine mirezmele aspre ale zilei, urme de furt și ulei, aducînd pe obraz apele ciudate ale dogorilor, brumele cărunte ce rămîn pe urma temperaturilor înalte. Și femeile, întîmpinîndu-l la porți, îi primesc lung cu o nouă mirare, multumite de înfățișarea lor, nouă în fiecare zi, și le spun: „bună seara, Gheorghe!” și uneori îi sărută în preajma mustății țepoase cîntă de funingine și tutun, — și din vorba și privirile lor se vede limpede că seara a într-adevăr bună...

Așa vin în fiecare zi oamenii de la muncă și viața curge obișnuit, în haîne de lucru, în mahalaua noastră cu multe grădini. Dar astă seară — și ceva ciudat în ritmul străzii,

de Geo Dumitrescu

în vorba oamenilor, în privirile lor, chiar în felul în care se-apropie de casele lor, întorcînd capul din cînd în cînd și ascuțind auzul spre zgomotele ce vin de dincolo de marea pod de cale ferată. E ceva neobișnuit, desigur, căci bătrîna nevastă a linichigiului și-a adunat de mult ratele de pe stradă discutînd îndelung cu ele, dragăstos, căci pînă și oacheșul ucenic-laminorist a pornit în fine spre casă obosit, plin de praf și julturi, ducînd de căpățura bicicletei nouă-nouă pe care se tot chinuiește s-o domesticească de ieri, de cînd a dat pe ea prima lui leață. Fără doar și poate e ceva neobișnuit, căci retrogara ratelor e în mod riguros ultimul eveniment din viața zilnică a străzii, după care, nimic nu mai poate împiedica noaptea să pună stăpînire, pas cu pas, pe cortier...

Dar astă seară oamenii au rămas în stradă peste măsura firească, obișnuită, a lucrurilor, au rămas adunîndu-se în mici grupuri în jurul băncilor de la porți, depănînd ușor vorbe domoale, de odihnă, la lumina țigărilor, deșertîndu-și sufletele pline de freacățul zilei ca pe niște saci cu griu rumen și întorcînd din cînd în cînd capetele spre zgomotele ce vin crescînd dinspre oras, ce vin apropiindu-se cu iuteală de miezul sensibil al lucrurilor...

Și într-adevăr, cineva a spus deodată cu glas tare: „vin macaralele!” — rupînd parcă o vrajă: Căci zgomotele ciudate, vinînd dintr-o dată din orașului, se auzeau de mult venind de dincolo de podul cel mare, mai ales după ce seara cobora fiind leneș peste grădini, dar oamenii nu s-au mirat niciodată păstrînd o cuviincioasă tăcere, dar ascuzînd de fapt, sub ea, ce o taină gingașă, colțul unei nădejdi, tîgăduiala unei minuni, despre care nu e frumos să vorbești în gura mare, pe care nu e bine s-o roștești, ca nu cumva să-i împuținezi virtuțile, frumusețea, puterea de a se implini...

Dar acum, de vreme ce vestea pătrunsesse pînă la miezul sensibil, arzător, al lucrurilor, de vreme ce taina aceasta a tuturor fusese roșită pe față, și era timpul a fi roșită astfel, fiecare așteptînd de la celălalt s-o roștească mai întii, spre a adevări o bănuială obștească, fiecare căutînd în ochii celuilalt încredințarea că venise într-adevăr clipa ca totul să fie dat pe față, acum că lucrurile ieșiseră din coaja lor, din coaja cuvîntului acolo, și începeau să facă parte din deplinul vieții lor, al străzii, — acum, în vorbele domoale, de odihnă, depănate pe lingă porți, vorbe ce în chip firesc se inviteau în jurul zilei opuse, adăugîndu-se, ca proaspate amintiri, în marea cutăr al memoriei, acum, printre ele, apărură și cuvintele de dimineață, care se spun de obicei cînd pleacă omul la drum, la lucru, în zori, cînd gîndul la ce va fi, la ce va face...

Asemenea vorbe spun oamenii și acum, în această neobișnuită seară, și vorbele se adună în gînduri întregi, în imagini, ce flutură prin fața porților ca niște mari flămuri albastre. Vin macaralele l spun pe rînd oamenii ca într-un joc de o mare frumusețe și voluptate și-și plimbă privirile cu uimire pe gardurile bătrîne și putrede din jur, pe zidurile leproase de paianță, pe acoperșurile petice, de carton... Vin macaralele l spun ei, și se vede ușor că-n această veste e amestecată și bucuria revederii unor vechi cunoștințe dragi. Vin macaralele l spun privindu-și palmele fără voie și zîmbînd ușor cu suavă plăcere șireată, — căci ei zăresc desigur, acolo, în albia lor, ceasul rodnic în care, din marile forje ale cetății, și-au ridicat grunzul, roșu, fierbinte, dibacele girafe de oțel, ce vin acum spre ei

de dincolo de marea pod al căii ferate... Vin macaralele l spun, apoi, într-un tîrziu, despărțindu-se greu, luîndu-și femeile de după umeri, deși își spun „noapte bună”, ei își lasă unii altora cite-o mină de astfel de vorbe neîncepute, de dimineață, și intră în casele lor apăsîndu-se, căci gîndurile pe care le poartă cu ei acum sînt făcute pentru ușii mai mari și pentru case mult mai înalte...

În urma lor, strada rămîne pustie, liniștită. Doar marea cîntec ameliilor al grădiniilor se mai aude, în clipa cînd, deodată, în virful lujerilor de beton, explodînd, se desfac florile electrice ale străzii: într-un saltăim înalt, cu un pămățut la vir, sferiată, sare noaptea stîngace în patru labe, întîlnîndu-se cu o mare de lungă în mijlocul străzii și scapînd din sine un mare cîndir cu clorofom. Pălăria albastră de cîțiea i-o sărit din cap și s-a dus de-a dura tocmai în rîpele de la cariera, pe molul girlei, înveidînd somnul plin de spaime al unui vătui. Aarul incins al zilei se strecoară ușor pe lingă garduri ducîndu-se să doarmă pe obrazul lacului din apropiere. În locul lui, curge de la mări înălțimi un aer cu miros de piatră ori de stele, ce pătrunde pe girle ca o băutură. E ora cînd, prin fluxul lin, mingiilor, al aerului, încep să apară, pătrunzînd prin case, visele, — căci umbrele oamenilor nu dorm noaptea ci zburdă libere, de capul lor, continuînd, în lurul oamenilor, treburile din timpul zilei...

E timpul să ies, — îmi zic urmînd preparativele nopții, — totul e gata l și deschidînd poarta, îmi scot afară urechile, bucuras de vechea mea cîrdășie cu noaptea, bucuras de coloselele loviturii la drumul mare, de marile jafuri lirice recidiviste, pe care le pun la cale sub ocrotirea ei. Mă uit în dreapta și-n stînga în lungul străzii, cu prudența firească a meseriilor de noapte, Nu e nimeni. Rondul meu poate să-nceapă nestîngherit. Pomesc încet în sus, spre șosea, și arțarii mă sîrău în șoapță agîlînd ușor palmele lor fine, străvezii, iar bola albastră-negră mă primește ca sub un clopot tăcut. Peste frunzișul pomilor trec stele și sputnici... Dar, nu știu cum, deodată, plimbarea mea cade sub stăpînirea cetății. Pasul nu mă mai ascultă, minat de o poruncitoare nerăbdare, și grăbește spre șosea, tuburîndu-mi contemplativele treburile obișnuite de noapte și transformîndu-mi plimbarea, treptat, într-o alergare înfrîgărită.

Cine mă cheamă? Întreb cuprins de bănueli. Dar pașii mă poartă grabnici, hotărîți, și-n sunetul lor de pietre se-amestecă, deodată, crescînd, urmînd preșimțirile pînă la revelație, ciudatele zgomote surde, zvonuri seismice adinci, ce vin dinspre oras, de dincolo de calea ferată. Vin macaralele l mi-aruncă în față șoseaua întînzînd două degete lungi de lumină către marea pod. Și-n glasul ei gros, înecat de praf, orchestrat cu stridență pe claxoane și frîne, pe mlaoare grăbite și frînturi de strigăte de lucru se simte o tensiune ajunsă la culme. Vin macaralele l. Pe vadul șoselei, zgomotul lor înaintează puternic, direct, ca pe un nerv central, și oamenii îl primesc în piept ca pe un vînt proaspăt, ca pe un ghiost prietenesc.

Îi văd și acum, ca în fiecare seară pe băncile de la porți, așteptînd noaptea, ce-ntodeauna vine mai tîrziu aici, la șosea, în fiecare seară, ei stau aici pe bănci aminînd somnul, cu ochii pierduți în depărtare, spre capătul liniei de tramvai, urmînd marile orbite lămoase ce sclipesc în fiecare seară ei privesc, ca într-o viziune joacă de copii, așteptînd clipa cînd tramvaiul va uita să întoarcă și va porni înainte, prin fața caselor lor... Apoi oamenii intră în curți și-n urma lor plutește îndelung o vorbă, în care sună o adincă bănuială sau o urare: „La primăvară, poate la primăvară!”

Dar astă seară ochii lor nu se mai joacă de-a tramvaiul, ci alegără mult mai departe, dincolo de pod, de unde se-ăud venind macaralele,

Căci acum nu mai poate fi nici o îndoială: chiar înainte ca glasul lor cu zimți să se-ăudă ele se văd venind. Cu pași mari, cu brațele larg deschise, grăbite, ca niște mari arbori de oțel, vin macaralele l în virful lor strălucesc podoabe electrice, flutură steaguri roșii, amestecîndu-se împreună într-o singură lumină ce scaldă orizontul, alegînd departe, deschizînd drum pașilor de oțel care-o poartă. Vin, legîndu-și ușor gîturile prelungi, ridicînd sub pașii uitașe frîmbe de pulbere ca sub o mătură aspră, gospodărească, de nufele, ca scutură ograda lepădînd vînturilor necurătenile. Vin, înalte, masive, punînd în mișcare în jur o mare vibrație de putere, împingînd înainte lor, prin negura de moloz, ca prin norii de fum al unui cîmp de luptă, picurii risipite de maghernițe și bordee, ziduri putrede, rupe, ca niște resturi în zădărnice ale unei armate înfrîntă. Vin, puternice, sprintene, și-n spatele lor, cîntă peletele vîntului împrăștiate norii de praf, se văd alegînd înainte umerii roșii, înalți, ai noilor case...

Mă întorc încet, tulburat, spre case ameliilor de tîrziu imaginilor ce flutură în zărea șoselei, și strada mea liniștită, curată, mă primește ca sub bolțile unei păduri, parcă încuviințîndu-mi contemplativele treburile obișnuite de noapte. Dar e numai o părere, căci la ora aceasta, prin fluxul lin, mingiilor, al aerului, încep să învie școaptele vîngi ale străzii, vorbele somoroase, plătînd prin unghere, rămase prin frunzișul pomilor, vorbe răzlete ori prinse în scînteia unui gînd întreg, scame de gînduri, ori vorbe nerostite, deși ajunse poate pe virful limbii, ies din curți, se desprind ușor de pe zidurile bătrîne,

ca niște grăunțe de tencuială, plutește din nou agitate, incrucișînd căile iuți, laborioase, ale viselor, ce intră și ies pe ferestre, iscind un freacăț neobișnuit... Oamenii dorm. Pe ferestre fluieră ușor răsuflul lor de noapte, abur viu, păstrînd încă taina caldă a singelui prin care a umblat. Dar e mă aflu aici, în vacamul neuzat al străzii, în mijlocul acestui cosmos cald, intim, ca o ascuțită antenă complică, ca un pîntos adînc la vînta unei mele creatoare, ce cutreieră gîndurile și somnul oamenilor și al lucrurilor, ce curge clipocind pe marea val al străzii, venind dinspre oras, de dincolo de marea pod al căii ferate... Vin macaralele l aude glasuri cîlcîtuindu-se limpede din foșnete și șoapte difuze, ridicîndu-se, urmîndu-se pînă la strigăt, — și-n vraja copleșitoare a emotiei, mi se pare că văd strada însăși ridicîndu-și grunzul subtil pe deasupra grădiniilor, după colțul șoselei, și privind în depărtare dincolo de marea pod... Vin macaralele l — șoptesc peste ulucile șirbe capetele rotunde, despletite, ale unui pic de floarea soarelui, și-n ochii lor mari, umite, ogîndu-și înalte tulpini de metal — ciudate rubeșii vegetale cu coroana de flăcări, ce vin scormonind pămîntul cu rădăcinile. Și glasuri se ridică de pretutindeni, înmulțindu-se, întredîndu-se, alcătînd împreună un mare cîntec de întîmpinare, ce crește, urmîndu-se pînă la revelație și privind în depărtare dincolo de marea pod... Veniți l spun chipiciul și păianța, vrem să ne-ntorcem la rădăcinile pomilor. Veniți l spun copiii în vis, ne-o rămas mică școală, stăm inghesuți ca-ntr-un ghiozdan și petecul de noapte din peretele clasei, pe care ne scriem cu creta lecțiile, nu ne mai ajunge, și lîterele noastre o apucă mereu în sus spre marea tablă încăpătoare a carului... Veniți l spun porumbii agînd săbiile uscate, vrem să ieșim afară la cîmp, spre malul pelor. Veniți l spun oamenii întînzînd mințile prin apele calde ale somnului, aduceți-ne zidurile noi, înalte, ale orașului, vrem să ne suim steagurile și sufletele mai sus...

Noaptea se arcuiește albastră deasupra orașului ridicînd tot mai sus clopotul ei străvezii și lăsînd să se vadă, întreg, marea piercî înforat al carului. Peste frunzișul pomilor trec stele și sputnici, — dar noaptea e toată sub stăpînirea cetății, se-ăud venind, apropiindu-se, minate de puterimile motoarelor umane, ciudate zgomote, zvonuri seismice, adinci, ce dau vești de ieșirea orașului din secolul 5. Înalte, masive, punînd în mișcare în jur o mare vibrație de forță, de dincolo de marea pod al căii ferate, vin macaralele l. Vin, legîndu-și măreț grunzul prelung, și-n urma lor stîmcesc înalte flăcări de cărămidă proaspătă, de-o culoare cu steagul ce le flutură-n creștet... Vin, cu pași mari, cu brațele larg deschise, și oamenii le așteaptă, le salută, întînzînd mințile prin apele calde ale somnului, căci ei le simt venind, le văd pe ecranele virilor ale visului, și știu cu toții, știu bine, că acolo, în virful lor, în roșia fluturare a frunților lor de lumină, acolo se află adevăratele lor motoare, neinvinșta putere care le mină.

Mă aflu de alegert la Olțina, sat dobrogean pe malul Dunării. Nu mai văzusem satul înainte. M-a uimit totuși să regăsesc aici atmosfera febrilă, de șantier, pe care o lăsasem numai cu o săptămîină în urmă. În Bucu-rești: amiază cînd pîră, zeci și sute de cetățeni înarmați cu tirnăcoape și lopeți, adîncînd șanțuri, taluzînd pante, construînd celebrele garduri de piatră albă sau roșie, care sînt o mîndrie a satelor din Dobrogea de azi. Se lucra zi și noapte. La Strungu, pe valea Ciamurlicii, treizeci de colectivități, transformări în miniere, scoateau zilnic stive de piatră, calcar și marnă, pentru nevoile de construcție ale Sfatului Popular.

Se isprăvisse în urmă cu numai cîteva luni clădirea unei școli noi, cu cinci săli de clasă, cu laboratoare și cancelarii, se amenajase un parc, în jurul dispensarului (construit de cetățeni în 1959) și se extinsese rețeaua de radio-ficare pe o lungime de 15 km, cuprînzînd un număr de aproape 500 de abonați.

Tot ce vezi în comună: uzina electrică și decii electrice care, cămin cultural, creșe și grădinițe, terenuri de sport, cei 2 km de trouare, gardurile de piatră, podurile, fîntînile, șoselele, sînt opere ale cetățenilor din Olțina, mobilitați și conduși de către deputații Sfatului Popular.

UN EDIL DOBROGEAN

Pe traseul șoselei raionale, gardurile de piatră, fîntîna de circumscripția lui, sint terminate. A început acum construcția trotuarelor. Se extinde operația de aliniere, lărgire și nivelare a străzilor laterale. (Șoseaua se lărgeste pînă la 17 m, dintre care 8 m trotuar de piatră. Un adevărat bulevard!)

Ne oprim în dreptul unei gospodării. Jumătate din hambar a rămas, după aliniere, în uliță. Sint gata să întreb ce se va întîmpla cu hambarul, dar au dînauntru bocănișuri de țesă. Intrăm în ogrădă.

— Ce faci, Vasile, ce strici? — Ce să fac, tovarășe președînte, îl demolez!

— Ce? — Hambarul!

— De ce să-l demolezi? — Ne încurcă alinierea. N-am să-l las în uliță.

— Mută-l, omule, mai încolo, nu-l demola!

Pornim mai departe. M-a uimit gestul omului, care dărnice cu entuziasm, în numele unui principiu estetic. Era în încă sub imperiul acestui fapt nemăintîlnit.

— Vi se pare ciudat?... Ca el sint mulți în Olțina. Au renunțat singuri, în mod nevol, unii chiar la jumătate

din grădînă, numai ca să fie satul frumos.

Ne oprim iar în dreptul unor case prizărite.

— Aștia s-au judecat 14 ani pentru gardul care le despărțea gospodăriile... Acum gardul acesta nu mai există. S-a trasat pe locul lui o uliță alt ordin, — începe tovarășul Ristea, — de un ordin mai general. Satul, așa cum îl vedeți, e o expresie a marasmului edililor capitaliști. (Nu mă mirau cuvintele; Ștefan Ristea, ca mulți de aici, folosesc cel mai ales și îngrijit limba). Fiecare și-a pus casa

no!, la care ne obligă viața. Au venit de la Constanța un grup de arhitecți, proiectanți, topometri, care au studiat comuna și au elaborat pentru noi un proiect cu mai multe variante. Am ales, bineînțeles, varianta cea mai frumoasă.

Am intrat, între timp, în circumscripția lui ne Levente. Levente, vicepreședinte al gospodăriei și vechi comunist. Și aici se lucra pe rupte.

— Ce veți face în prima etapă?

— Aliniem străzile existente, trasăm străzile noi, oprim construcțiile în centrul civic al comunei pe care îl vom amenaja după proiect pînă în 1965. În plus, toate construcțiile de case, toate construcțiile de folos obștesc se fac încă de pe acum orientate privind urbanizarea comunei.

Mi-am amintit că, numai cu cîțiva ani în urmă, prin 1947, două sate de țărani individuali, Olțina și Satul Nou, nu izbutiseră, cu toate rugămintele, să construiască un pod, un simplu pod, care să le facă să comunice mai lesne. (S-au pus atunci la dispoziție, gratuit, o mare cantitate de materiale — piatră, ciment, lemn — și totuși, construcția n-a pu-

tut măcar începe, vreme de ani).

— Faceți deci un agro-oras?

— Într-un fel. Traducem în viață nevoile oamenilor. Așa văd, căminul și neîncălzitor; ne trebuie o sală de spectacole cu cel puțin o mie de locuri, ne trebuie o baie populară, ne trebuie un stadion sportiv cu tribune și piste de atletism. Ne trebuie un parc frumos, deși livezele gospodăriei înconjoară satul ca o adevărată grădînă de flori. Gîndiți-vă, numai din 1956 și pînă acum s-au construit în Olțina peste 300 de case! Ce facem de acum de mine a comunei, cum o creștem, ce-i dăm? Trăim în socialism!

Se lucra intens și în circumscripția lui nea Ilie Dîncu, președintele gospodăriei, cu care purtasem o discuție asemănătoare, pe problemele de viitor ale colectivelor.

— Aștea însă, — îmi spune tovarășul Ristea, — nu mai sint chestiuni de viitor. Sint probleme pe care le are în agenda lui fiecare dintre deputații noi aleși, după examenul cîțetănesc din 5 martie.

La capătul unei ulițe („străzi olținene”) se iscase un scandal. Un bătrîn de peste șaptezeci de ani, moș Oprea Bata-

Paul Anghel

POȘTA REDACTIEI

Enrico Koltbacher:
V-am fi îndemnat ca tragedia pe care ne-am înfruntat să o îndreptăm spre revista Teatrul, dacă din păcate, împins de curiozitate, n-am fi apucat să o citim și să ne dăm seama că n-are nicio valoare artistică. Tragedia dumnezeiască aminteste într-un chip de totuși estetic și evident de Hailor. Regina vrea să-și otrăvească soțul și își mărturisește gândul criminal prin această stradă aproape comică:

„Ei, alții că arii
E încau vrăbii, chiar eu
L-i voi servi într-o licoare
Ce îl va sterge-n vechi de vechi
Din lista celor viii...”

Într-un mod cu totul neașteptat, tragedia mai are și alte accente comice, cum e de pildă în scena ce precede vânătoarea, când Roxana îl spune tânărului că iubitul ce pleacă în codru:

„Alții: vr-un mistreț cumva
Să nu te-șchită...”

Sau ca-n această scrisoare-madră:
„Roxană dragă, alia că nu-s mort
Și că-n curând vom fi iar împreună.
Acceptă să te ducă pe mla mină numai
După tirsul cavalierilor
În care cere-ți să te cucerească
Cu apă-n mână prin lupă vînt...”

Vă stăruim să vă îndreptăm atenția spre temele ce le oferă actualitatea și în locul tragediilor în versuri să vă opriți la genul pieselor în patru acte. Cități-vă că în întreaga țară sînt cîteva mii de scene și cîteva mii de colective artistice și acest număr să vă fie un imbold în muncă.

Alex. Handra — Brașov:
Schia Un loc la cinematograf este schematic. Iliana nu vrea să iasă la plimbare cu Clement în vagonul de motocicletă — so-l iuvie în acest scop pentru că înăutul Clement a avut cîteva nopți de noapte la vagon. După refuzul ei, Clement își face o rapidă autocritică și întorcîndu-se pe drumul cel mai scurt spre casă se oprește iar la ferestra iubitului: „Călcîndu-și pe inimă, claxona din nou la poarta Ilianei și-l strigă tare, peste umăr, că merge să învețe. Fata sîrî în sus de bucurie, bătî din palme și-l urmări cu privirea pînă intră în curtea din spate.”
Dacă așa de simplu și de ușor a-ar petrece lucrurile în viață, n-am mai avea nevoie de literatură.

I. Galăvan — Arad:
Schia Primul rest aduce notor dovădește reale calități de observator atent și rapid al unei mici „frizerii” dintr-un oraș de provincie: „Imi place mica frizerie lîngă ușa cu arbală reclamată pe care sîrî scris „Frizer” pe o parte, iar pe cealaltă parte „Berbelly”, cu calendarul (într-o vreme în care se ținea și la cele cîteva școale la capetele ei, cu oglinda în care se pot vedea deodată doi oameni umăr lîngă umăr, dar nu prea lași, cu gheridonul așezat într-un colț, pînă cu ziar, și cu cele două scaune unde se așează clienții pe cele două perne umplute cu lană de mare.”

Dar proza nu înseamnă numai desen, ea trebuind să aibă o fabulă, un conflict, lucruri ce lipsesc din schia dvs. Revoluții cu „proze” în care să se vadă nu numai obiectele minuscule, ci și oamenii ce trăiesc în mijlocul lor, oameni cu destine și conflicte, pentru că mesajul artistic eductiv îl aduce în ultimă analiză numai omul și conștiința sa.

Mira Filip:
Schia Străbunii mei are această însemnare pe ultima pagină: „Succesul nostru”. Dar această mențiune de la sfîrșit a schiei este în realitate o înșelăciune, pentru că mesajul artistic eductiv îl aduce în ultimă analiză numai omul și conștiința sa.

romane și povestiri istorice și se cere erudiția unui profesor de istorie. Walter Scott, Stenkowski, Manzoni, ca să cităm numai cîteva din pleiada celor mai remarcabili maeștri ai genului, au fost erudiți în accepția cea mai dreaptă a cuvîntului. Lectura operelor lor atestă cu prisosință acest lucru.

Joan Tudoianu — Pitești:
În scrisoarea ce însoțește fragmentul de roman ce ni l-ați trimis ne dați informații sumare și asigură celorlalți părți ale romanului. Bineînțeles, nu se pot exprima părerile decât asupra fragmentului citit de noi. Lipsa de căpetenie a prozei dvs. este notată melancolic și sentimental în care relatați faptele de un dramatism simplu și puternic, dramatism ce nu mai are nevoie să fie îngrozit la un mod alt de vădit lacrimgen. Un copil, ortacul unui cioban la turma unui boier, a fost găsit într-o noapte degerat. Ciobanul, tovarășul său de suferință, zădărnice se duce la boier să ceară ajutor, gonit fiind îndrărit la țară. Nu, bineînțeles, povestim cu totul liniar conflictul epic al fragmentului. Astfel de întâmplări s-au petrecut cu multe pe vremea moșierilor, iar Bărgănelii istoriei proprietari și boieri a fost pînă cu astăzi o dramă. În proza de față se descriu stările sufletești ale unor oameni simpli, care au revelația conștiinței de clasă. Artistic vorbind, ideea — chiar dacă nu e nouă, este interesantă. Dar în proza de față ideea aceasta preluată este rău utilizată de tonul melancolic adoptat de autor. Iată cîteva citate edificatoare în acest sens: „Sîmți ochii umezi; era prima dată cînd plîngea în cel puțin de două ani al săi. Tînea trupul acela lîrav în brațe, îl strîngea la piept ca pe propriul lui copil, deși nu cîta ce-i dragostea de tată, nu avea familie. Mla era și mai mare, ștînd că nici copilul nu are familie.”

Sau, această reflecție a ciobanului: „Săracu copil, ce viața erudă l-a dăruit soartei; copilul de seama lui stau sub mîințele păstănească, iar el este slugă la zece ani...”
Nemorocirea prin care a trecut acest băiat e dramatică prin ea însăși și nu are nevoie de absolut nici o lamentare. Compasiunea subtilă drama.

Anghel Roman (Năvodari), Cristescu Ioan (Valea), Florin Mihăescu (Timișoara), Marcel Bunesco (Onești), Al. Dragomir (Bocșa), Iancu Bărbulescu (Arad), C. Crăciun (Fălticeni), C. Galescu (Caransebeș), C. Bucium (Arad), Sivan Maximilian (Sebeș-Alba), V. Oanță (Sighet), I. Popa Ion (București), Ștefan Alexiu (Ploiești), Andrei Mavru (Timișoara), Ștefan Ionescu (Brașov), G. Lăzărescu (București): Mai trimiteți.

Ch. M. Mișca, N. Păuna, Dionisie Ghiță, Mircea Fulger, I. Suceveanu: Doamndată! nu.
P.S. Mult prea multe manuscrise sînt lizibile. Nu dorim o lectură comodă și nici numai manuscrise cu o grafie de desen fără cusur, dar sînt cîteva cerințe elementare de care am vrea să se țină seama: astfel, lucrările e bine să fie scrise pe o singură parte a fișelor, cîșt, iar manuscrisele dactilografiate să fie corectate atent, pentru că erozile de gramatică în manuscris literar sînt înfrînte și dovedesc, din partea celor ce le comit, o superficialitate și o grabă inadmisibilă. Toți marii scriitori și amintim în primul rînd pe Eminescu și pe Caragiale, dar dintre contemporani pe regretatul Camil Petrescu au manifestat o grijă exemplară pentru corectura propriilor manuscrise.

În sfîrșit, am ruga pe colaboratori să nu mai pună în pleciuri măciș poștale pentru răspuns, fiindcă o anumit corespondență în alara rubrică „Poșta redacției”. Răspunsurile sînt limitate și dovedesc, din partea sînt îndrumate literar și colectiv, ca la orice școală fără frecvență.

Petru Vintilă

REZULTATUL CONCURSULUI REVISTEI „LUCEAFĂRUL”

POEZIE:
Premiul II — RADU CIRNECI — Bacău, pentru „Evocarea lirică „Stelele sint aproape”
Premiul III — PAUL DRUMARU — Reșița, pentru poezia „Munca”
GEORGE CHIRIGA — Iași, pentru poemul „Cîntecele Baraganului”
Mențiuni: TRAIAN CANDIANO — Braila, pentru poezia „Crimii”
PETRE VLAD — Hunedoara, pentru poezia „Peisaj nocturn la Hunedoara”
ELISABETA ORZESCU — Cluj, pentru poezia „Poetul”
ILIE RISTEA — București, pentru poezia „Casa noastră”
ADRIAN PAUNESCU — București, pentru poeziile „Partidului” și „Noapte la Preajbă”

PROZĂ:
Premiul II — MANOLE AUNEANU — Iași, pentru schițele „Dunarea își așteaptă rusalcele” și „Lumea de dincolo”
Premiul III — COSTEL BUDUGAN — București, pentru schița „O săptămîna de muncă patriotică”
SERBAN PETRE LAZAR — București, pentru schița „Santier”
Mențiuni: ION GROZAV — București, pentru schița „Schimbul”
MIHAI MANCAȘ — Bicăz, pentru schița „Voievodul țigănilor” și autorului schiței „Urluia”

TEATRU:
Premiul I — ILIE PURCARU — București, pentru „Balada ceferistului” și „Zeii nu există”
Premiul II — AUREL STORIN — București, pentru piesa „Cutia de zahăr”
Premiul III — MIHAI BOTEZ — București, pentru piesa „În numele anului 2000”
Mențiuni: VALENTIN AVRIGEANU — Oradea, pentru piesa „Pirrași cu apă lîngă”
AUREL TABACU — București, pentru piesa „Locuințele”
MIHAI LUCAN și MIHAI ROMANTOV — Iași, pentru piesa „Ceferistii”

În zori

Cu echerul cocorilor primăvara măsoara razele zorilor.
Norii se-alungă în jocul culorilor peste oras.

Glasul sirenei ridicat în vîrtej cîntecul clocoțind al furnalelor îl leagă cu murmurul străzii.

Aici inima de oțel a orașului arde ziua și noaptea întreaga.

Dimineața se lasă abstrăz și plina peste liniștea caldă-a odăilor.
Din cuploarele zărilor soarele săgetează primele sașje de lumină în cupele văilor.

Castelul Hunazilor înclină din cîpății Trezid din tăcerea seculară
„Bună dimineața, Hunedoară!”
„Întă schimbul înlîi.

Adrian Rădulescu

Partidului

La masa roșie, de sîrbătoare,
Prinos de drag aduce ficcare.
Cu inima bîind înțorlată
Alerg și eu spre clipa așteptată
Și cer cuvînt să mulțumesc aprins
Acelui ce din lanțuri ne-a desprins.
Mi-e mulțumirea un mînunchi de flori
Cules din viața noastră de cu zori
Și orice floare mi-a reamintit
De ură, moarte, foame, vis lovit
Pe care tu, lupțind, le-ai izgonit.
Aduc și-un dar — toț floare prinsă-n salbă
E pană-mi vie, proaspătă și albă.
Nu e locită încă, strofa-i șchioapă
Dar mulțumirea-i lîngă ca o apă.
Mi-e glasul încă mic — dar viu va crește
Căci inima îmi bate nebunește.
Sînt tot ce spun — de-aceia poate sună
Copolărește vorbele-mpreună.
Dar nu priviți un vers neizbutit,
Gîndiți la ce am vrut și ce-am simțit.

Mariana Mărculescu

Martor la procesul Eichmann

Vin de la 'Auschwitz.
Dați-mi un pahar cu apă limpede,
Fără nici un fir de cenușă și scrum;
Dați-mi o piine bună, ca o clipă de pace,
Fără miros de ium
Și mai dați-mi o floare...
Gura încă mă doare,
Mîini nu mai am să le-apuc!
Spuneți-mi unde e liniște
Și scaldăți-mi drumul cu soare,
Să merg încet pe-nălțita cărare...
Aduceți toate luminile—peste pleoape să-mi cadă?
Ochii mei nu mai pot să le vadă!
Eu, eu am fost odată,
'Am trăit...
'Aveam mîini mlădii ca vîntul de seară
Și ochii — lumină de primăvară...
Trei ani am strîns roade din cîmp,
Trei ani am pus piatră pe piatră
Să m-aștepțe iubita la vatră...
Trei ani, apoi doi, apoi unul...
O, n-am avut timp să-mi măsoar tinerețea!
M-a lovit biciul,
M-a ucis tunul,
M-au strivit ei — cei de viețile noastre
mereu nesătui —

Din mîinile mele și-au făcut aur
Și mătăsuri din părul iubitei cu miros de gutui
Și diamante din ochii noștri...
Cu inima doar n-au avut ce să facă
Și-au vrut s-o strivească.
O, inima mea — stea pămîntescă! —
Eu am fost odată,
Eu am trăit... M-au împroșcat cu moarte
Și-au crezut c-am murit.
Dar inima mea — stea pămîntescă —
A ieșit arzînd din țîrîna,
S-a tîrît, oameni, pînă la voi
Și prinziînd orbitor să se-aprindă,
Dusmanilor vieții se-arătă neiertătoare oglîndă!
N-am de unde să vă dau nici o mîna,
Nu pot să v-ajut la zidit,
Nu vă pot mîngîia cu privirea,
Dar, cînd v-ard cîntînd terici,
Eu, cel vesnic ucis
Și flămînd de viață,
Renasc urlaș
Și vreu copiii și larba să crească
Și vor crește sub inima mea — stea pămîntescă!

Maria Tudor

Bicazul

Știam cînda povestea așia clară,
'A codrilor, și-o mai știa și riul.
'Aici pierduse Cobzineana briul,
Și Fat-Frumos răbdarea-nlîia oard.
Să fie-n rezumat numai alit.
Din codri riul scoate-acum în valuri
Cascade de lumină și de cînt,
Și pleacă în tețea pe căi de vînt,
Trecînd prin case demn și prințe fauri,
El urcă munții duri, coboară dealuri,
Spre-a re-nnoi iubirea pe pămînt.

Eroilor Eliberării

'Ați înrînt iurluna grea,
Peste timpuri și hotare,
Zarea sură-aprîdea,
Ca s-apară țară și zare.

'Altă zare, ploii de stele
Și de flori de liliac,
După ultimul atac,
Ne-am spălat de scrum în ele.

Gheorghe Andrei

Străzile orașului meu...

Iubesc străzile orașului meu,
Riuri de viață, cloroizi și soare,
Inconjurînd tentacular
Cu brațe înfiorate
Insulele verzi ale grădiniilor
Și arhipelaagurile geometrice, născute
Din puterea omului nou...

La fiecare colț, la fiecare
Încrucșare îmi iese în cale
Un prieten, un zîmbet, o amintire,
Și chiar necunoscuții îmi par
Prietenii — și mă simt ca un val
Printre mii de valuri,
Care curg spre aceeași mare
Sprîjînîndu-se tacit...

Zeno Ghițulescu

Ziua de azi

În zori
Cînd roua ierestilor scînteiește împrejurat
M-am deplina sîrîmîndu-mi înse oct.
'Am învîrșit cînd sîrîmîndu-mi înse oct.
Stalocurile caseilor
N-ar putea să se dînce înse oct.
Că versurile pe care le scriu
Trebuie să poarte înse oct.
Și ritmul înse oct.
Că pentru unii înse oct.
Lăcră pe
Zăna de azi a trecut înse oct.

Tibis Andrei

Veștătarul

O lănele de pe acoperișul casei vecinului sînt atît de grozave înclîi, în bătaia soarelui, scînteiază. Ni-meni, în tot satul, n-are asemenea olane pe casă. De altfel, o și privește toată lumea. E și nouă și mai are și foșor. La noi, niciun n-are alla la fel.

Mă duc într-un rînd acasă de la școală și văd că lata e tocmai în hațcă cu zidarul. Tocmai atunci urmau să duresc casa aceea.

Nu înțîndu-l, Janos — spunea tata — nu pot înțîndu-l nici mort. Nu vezi cum stă? — se uita el la casa noastră. Dacă-i săpați la temelie, se năruie. Zidarul voia să sape fundațiile casei vecine taman lîngă ale casei noastre: așa, casa aceea ar fi fost și mai mare. Mama, nici să nu audă de una ca asta. Se temea că se dăimă peștele de talie; abia se ținea.

— Asta spun și eu — înțercă să-l convingă șeful zidarilor — că asta ar fi și pentru voi economic cînd ați construit. Ar putea rămîne tot așa și peretele casei voastre. Atunci am ajuns eu acolo.

— Într-adevăr, și noi ar trebui să construim — îi spusese eu tatălui meu. Casa noastră avea o înălțare atît de jalnică încît mă gîndeam că, dacă într-o bună zi se va tolnă casa vecinilor, cu umbra ei, peste ea, se va năruși pur greutate.

— Cu ce, deocădată, fătu meu, cu ce? — mă întrebă tata. Imi ciufuli părul și intră pe porțile...

Ce-i drept, e drept. Știam eu că-l lucru mare să construiești o casă. E nevoie de mulți bani pentru asta. Acolo, pe locul acela, așa, cu părul ciufuit, am hotărît toluși cu vom construi și noi. Miori-școpi, pentru că trebuie...

Mai apoi, am stat mult de vorbă despre asta, cu tata. Ce formă ar fi bine să aibă — mi-o închipuam cu totul alfel decît celelalte case din sat; cam cît ar costa; unde am muta fîntîna — pentru că, acolo unde era, cădea chiar în plan — și dacă la uliță ar fi potrivită o poartă din tăbli de fier, sau una frumoasă, verde, de lemn...

Eram tocmai în ajun de examen și mă lăsasem nițel pe fînjeală cu învătura, de dragul planurilor. I-o fi spus-o dirigințele clasei sau de unde o fi aflat tata, că într-o seară el îmi spuse:

de Kovacs Mihaly

darilor — gîndii eu. Incuvîntat din cap: da, taman așa. — Bine, fîrtate! Așa meserie, mai zic și eu. Sătîu pe gînduri nițel și abia după aceea urmă: — Într-adevăr, ne trebuiesc multe case. — Da — spusese eu — sigur că ne trebuiesc. Și noi avem nevoie de casă nouă. Cînd m-am înțors acasă, l-am întrebă pe tata ce părere are el. Adică, de fapt că eu mă voi face inginer constructor. Imi ciufuli părul. — Păi, să te faci — zise el.

Grozav m-am bucurat că s-a învîntat și în vîntul grozav: de aci înainte, și mai și... La examenul de absolvire am luat numai și numai zece. Și atunci am aflat, în sfîrșit, că inginerul constructor e mai mare decît zidarul. Tovarășul profesor mi-a mai explicat și unde trebuie să merg. Mai înții la școala medie și, după aceea, la politehnică. M-am sfișit să-l întreb ce-i politehnică așa, deși nu știām.

La examenul de admitere am reușit strășnic. Toată vara am făcut norme la colectivă, și, cu o zi înainte de începerea anului școlar, am pornit la drum. Tare greu îmi venea să-l părăsesc pe tata și toate celelalte; m-a și podidit plînsul, și mi se părea că olandele albe de pe casa vecinilor începu să mă ia în zeflemea. Ca și cum ar fi observat, ulița noastră își lua, cu părere de rău, rămas bun de la mine. Lasă, că și noi o să avem — mă mîngîia eu după ce încetăi să mă plîng — dar nu ca asta, că asta-i fleac. Îți voi face un plan cum n-a mai fost altul. Eu, inginerul constructor!

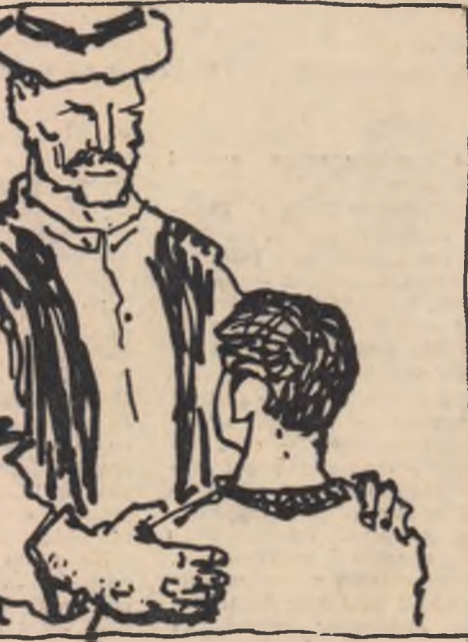
Mare mai e orașul ăsta! Adevărat că în altă parte n-am mai fost încă; poate de aceea. Abia îndrăznesc să umbli de unul singur prin el... Toțuși, așa, în mare, știu din ce direcție vine internatul, școala și parcul. Pentru că eu după gară mă orientez. Mă duc adesea acolo, poate dau peste cunoscuții de pe la noi și, totodată, ca să privesc liniile pe care trenul gonește drept, pînă acasă. Mi-e dor să văd pe tata și casa noastră și a vecinilor și vaca. Nu-mi place pedagogul, pentru că tot timpul poruncește. Tata nu e așa, Aici

într-un rînd, cum stăteam acolo, zăresc un balcon. Ca o casă cu șase etaje, un singur balcon. E la etajul al cincilea și nici măcar nu-l la mijloc, ci doar așa, parcă ar fi fost trînit acolo într-o doară. Tocmai lucrau acolo niște muncitori, pe care i-am întrebat ce rost are balconul ăsta. Nu știām, dar m-au trimis la meșterul care sătea mai încolo,

meșterul îmi spuse: — Uite așa, ca să ai ce întreba. M-am încrunțat. Meșterul rîse: — Serios, gîndăcele, pentru asta. Că, vezi tu, dacă nici ăsta n-ar exista, fatada ar fi atît de neledă și atît de bălăcăre, încît albanei n-ar lua măr-car seama la ea. Dar așa se uită. Și l-au mai lăsat și pentru ca să școlă în evidență caracterul monumental al clădirii.

Ce? — Mărimea clădirii. În după-amiaza aceea, nici c-am mai făcut altceva decît am alergat încoace și încolo pe dinaintea celor două case de cite șase etaje. Cealaltă n-avea nici un balcon. Încearcă să le compar, să văd care e mai mare și, într-adevăr, tot aceea cu balconul era, de fiecare dată. Dar, poate, unde așa îmi intrase mie în cap...

Sînt abia de puțină vreme aici, dar și cunosc parul meșterilor. Și ei pe mine. Tîn la mine, pentru că întodeuna o-bișnuiesc să-i ajut. Duminicile, și ceal.

Și în satul nostru sînt multe case noi, dar e de speriat cite sînt aici... Grozav îmi plac casele frumoase. Duminică după-masă, eu nu la vitrine mă uit, ci mă îndrept spre parc, unde sînt numai case noi. Și tot se mai construiesc. Cel mai tulburător lucru a fost faptul că am făcut cunoștință și cu un inginer constructor adevărat. Meșterul m-a prezentat acestuia ca „vîlștar”. De aci înainte mă puteam duce la el în birou orîndu-vom. Mi-a explicat pînă și planul unei case. Trei după-mese la rînd mi l-a explicat și atît de bine încît l-am înțeles aproape în întregime. În rominește de ION URCAN

într-o bună zi, m-am dus după o carte la unul din colegii mei de clasă. Cu el mă duceam eu și prin locurile pe unde nu mai călcaseam încă niciodată. În partea lor, casele noi sînt mai puține, deși străzile au o înălțare cit se poate de jalnică. Sînt căștile scunde, cu acoperișuri de tablă ruginiță; pînă și a noastră e și mai acătării decît unele din ele. Tot așa e și aceea a colegului meu; are și peretele crăpat.

M-am dus apoi drept la inginer și l-am spus cum stau lucrurile. El îmi ciufulește părul și zice: — Într-adevăr, frățioare, Altfel necazuri nu pot fi îngropate nici așa, deodată. Pentru asta trebuie ani. Mulți, mulți ani.

Zile întregi după aceea, am fost trist. Uitasem aproape pînă și de casa noastră, cînd iată că primesc o scrisoare de la tata. Imi scrie că anul ăsta ne-am ales cu o parte grozav de bună de la colectivă, că mai avem ce vinde și din cea de anul trecut. Mai ia și un mic imprumut și în vîră construim. Tîi, grozav m-am mai bucurat!

Dădui fuga la inginer. Și el s-a bucurat și a spus că, atunci cînd se va duce la băi în Bihor, se va abate din drum și ne va face o vizită. Ba s-a mai oferit și ne făcî el planul casei. Ne-am și sfătuit pe loc cum să fie: Chiar dacă nu atît de mare ca a vecinului, dar neapărat mult mai frumoasă.

Le-am povestit tuturor aceluia pe care îi cunoșteam ce-mi scrie tata. S-au bucurat grozav. Prietenul meu, acela în locuința căruia e crăpat peretele, îmi spuse rîzînd:

— Al scăpat de grija să te faci inginer constructor. În hainele lui ponosite, al ff zori de vînzătorul acela de flori de la piciorul podului, despre care îmi trecuse odată prin mînt că asemenea flori frumoase nu i se potrivesc deloc.

N-am rostit o vorbă, ci m-am tras doar de o parte, să mă gîndesc nițel. Iar seara m-am apucat și l-am scris o scrisoare tatălui. L-am scris frumuseț că eu, cu toate acestea, tot inginer constructor aș vrea să mă fac. „Să nu te superi, tată dragă, dar acasă la prietenul meu e crăpat peretele și casa mătusii Elvira, vecina lor, e rea și ea... Mai sînt case rele, dar se construiesc altele cum nu se poate mai frumoase.”

În curînd, am și primit răspunsul: „Acuma, dacă ai fi aici, îți-aș ciufuli părul... Tatăl ău”.

LA UMBRA CIOCÎRLIEI

Lul M. UŞAKOV

„Când călătoream amindoi prin stepale Ucrainei, la un popas, dumneata ai spus să ne odihnim „la umbra ciocîrliei”. Din scrisoarea lui Uşakov către autorul acestor versuri.

Călătoream prin stepă. Era vară și soarele ne dogorea cumplit. Prin pişjoliile smocuri de pelin Coseşii jiriau înşepător, și jirău-acestor verzi gingăni, Pe care într-o tabulă Krilov Se confundă cu fluturii, era Uscat și el ca și pelinul stepel. La ce visează un drumel prin stepă? Visează apă, apă-n primul rând, Albastre riuri, lacuri argintii (Ieraci! aceste epitele vechi!) O scâlcie cu plete lungi, un pile De zvelji mesteceni sau un gir de plopi Cu veşnic freacă, și o lărbă deasă Pe care te întinzi domol la umbră, Învăluit de o răcoare dulce... La toate-aceste tradiționale Visări de călător prin stepă, vara, Se-afăura stăruitor și gîndul, Că era vremea să mîncăm. Aveam În automobil, cu grijă strînse, Gustări de sol, luate din Odesa, Batog, nu chiar la fel cu cel din vremea Ciomacilor*) și totuși foarte bun, Sărut cît trebuie și străveziu, Așa că iar în-nulecat cu poată Și teologul Halcava**) Aveam Și brînză, și măslina, și scrumbii, Guvizi gustoși prăjiți în untdelemn, Și bere și-alte lucruri de care au nevoie Soterii, vagabonzii și poezii... Hai să mîncăm, dar unde să găsim Un loc mai potrivit? Pe șosul gol, Cu soarele ce ne-năgea în creștet, Cumpănitul lui roze, lângă drum, Pe iarba pişjoliată de dogoare? Unde te uzi nu vezi măcar o tulă. Din zare-n zare stepă și iar stepă, Pămînt uscat de nemilosul soare. Dar iată, sus de tot, deasupra noastră În înaltul cerului, un ciripit Se auză. Sprințare ciocîrliei cîntău, și cîntecul lor vesel Ne strecură în inimi amălitre. Unul biru de sunte, gurăliv, Cu apă limpede și zăcă, Nu te pîsa de arși, cîntău Inviorînd cu cîntecul lor stepa. Am spus atunci: „Ce-ar fi să stăm la umbra Aripilor acestor ciocîrlii?” Zis și făcut. Ne-am așezat la masă Pe iarba prăfuită-a stepel Și am prins la „umbra ciocîrliei”; Și am simțit deodată adînc O boare blîndă, și ne-a-nvăluit O pace și-o răcoare de pădure... Iți mulțumesc că mi-ai adus aminte De-această întimplare ne-nsemnată... Prietene, trăiască poezia!

In rominește de AL. PHILIPPIDE

*) Ciomaci, negustori de sare de pe vremuri.
**) Personaj care în literatura clasică rusă făcuse chipa pe semănăciul mîncăcios și lacom

Alexandr Prokofiev

FII MEREU CU MINE

„Dă-mi brațul, nepăsare tristă...” S. ESENIN

Fii mereu cu mine, arzătoare
Flacăra a sufletului meu!
Fii cu mine pururea, răbdare,
Intovărășii-mă mereu!

Impreună — am răzbit prin stîncă,
Am găsit prin beznă drumul drept:
Dragostea de oameni și de muncă
Întreaga vîpăile din piept.

Și-am clădit și-am înfruntat furtuna
Și în codru și în șes pustiu,
Dar ne-ndestulau întotdeauna,
Piinea, sarea, focul aurii.

Totdeauna — steagul fără moarte
L-am urmat lupînîd neabătut
Și ne-au dat avînt spre mai departe,
Din mormînt — tovarășii căzuți.

Fii cu mine, veșnică dogoare,
Suflet aprig, nu te domoli,
Să nu vină trista nepăsare,
Fără zbrucium, fără ștăcări vii!

In rominește de DAN DEȘLIU

Iulia Drunina

ÎNTOARCEREA LA VIAȚĂ

Cu timpul multe mor în inimi, da!
Dar multe și rămîn neperitoare.
Eu anul patru ș'cinci nu-l pot uita,
An de izbîndă și de-nfometare.

Cît de uimiți priveam atunci la noi,
Cum de scăpaser, cînd să poată spune?
Ne întorceam la viață din război,
Slăvind orice minut ca pe-o minune.

Și ziua dragă ne era, ori cît
De grea, dar fără haina militară.
Chiar de-nnotam în lipsuri pin' la git,
Chiar de-ngheta cerneala-n călimară.

De-aceea, cînd mă prinde greu-n chingi,
Ca-n bălăie îl privesc în față:
Nu am uitat eu anul patru ș'cinci,
Nu pot uita întoarcerea la viață.

In rominește de NICULAE STOIAN

Margareta Aligher

WEIMAR

Motto:

La Weimar, pe strada pe care m
afă casa unde a trăit și a murit
Schiller, e o fîntină împodobită cu
statueta omulețului cu giște, din po-
vești.

Omulețul cu giște, Peter, micul gîscar...
prin amurgul de toamnă, ferecat în aramă,
din povestea uitată, glasul lui sună iar
și mă cheamă.
Îmi plăcea să ascult basme vechi de pe Rin,
cu-mparați și porcari, cu isprăvi minunate...
Însă iată că vin
caști verzu de oțel; năvălesc
peste holda cu grîne încă nesecerate,
peste lanul rusec.
Lava, lava de fier,
slage, moarte și scrum;

Lorelei, Lorelei, ochii tăi, stropi de cer,
se închid, arși de fune.
Ferdinand și Luiza, intriga v-a înfrînt.
Poarta scriștie lung, umbre-aleargă prin casa,
pelerina e veche, palăria e roasă.
Gînd viteaz de poet, nu-nelegi? Nobil gînd...
Două oase de mor... O mașină închisă...
Gestapo. Și altă. O adresă precisă.
Buchenwald. Cum se-nțimplă-n poveste, ades,
se-nțînesc cavalerul și eroii cei vii;
adevărul, mindria, zac alături aci,
ochi de gheață și fier îl scrutează: S.S.
Și-n privirea lui Schiller spaime negre se-aprind:
ce tacute siringi cresc din noaptea cea mare,
abajururi de piele de om, aurînd,
cu-o lumină sinistă, crematoriile bizare.
Adevăr este tot; tu să crezi că-s mincuni!
El ascultă cum urcă în nopțiile ceasuri
(se întimplă și astăzi atîtea minuni!)
glasuri vii, glasuri, glasuri.
Îmnu-acesta îl cîntă cel viteji, ne-nfricați;
colo-n noaptea de singe, Buchenwaldul e viu.
Comuniști schingiuți, puși în lanț, împușcați —
dar călăii se zbat în al spalmii scriciu.
Nu pier marile teluri, viața ze se șirăsește
(desi singele arde pe pămînt ca o floare).
Cîntul celor uciși peste bezna tel crește.
Ferdinand și Luiza, tot iubirea-i mai tare!
Peste munți și păduri, peste zi, peste noapte,
între moarte și pace, se întinde un hotar.
Și în casa lui Schiller iarăși tremură soaptele,
și la masa de lucru, lampa scapără iar.

Tu, prietene vechi, dintr-o vreme uitată,
Peter, nu ai pierit. N-ai să pieri niciodată.

In rominește de DAN GRIGORESCU

Hamid Guleam

GAROAFĂ

(Fragmente)

Garoaie, în baladă, eu nu l-aș face loc,
dar ghidul meu, vorbăreț, precă-mi turuie cu loc.
Gonim din zori cu trenul. Da soarele în scapăt.
Povestea-i cam dulceagă și parcă fără capăt:
„Garoaia e a unui negustor de seamă...
Mereu la piept o poartă... Și Fergali îl cheamă...
Cu țija-ntr-o sticlăuță plină sub rever,
e proaspătă și vara și iarna, cînd e ger...
„Nu-l egiplean pe-acolo, unde te duc, la mare,
să nu cunoască mîndra și roșia lui floare...”
Iar ghidul meu vorbăreț ar vrea ca lumea toată
să aie de suava garoaia-nămestă.
El încă nu-și dă seama, spovovînd mereu,
că una-i ce gîndește, și alta ce cred eu.

Vorbește-ntr-una:

„Miine, de dis-de-dimineață,
îl poți vedea cum umbă, surizător, prin plajă,
căci tocmai e sezonul cînd Fergali, nababal,
dă bani pentru bumbacul ce l-a muncit arabul...
O, și-ai să-i vezi garoaia! Să vezi! E cam bătrîn,
dar mult mai tînăr pare... Ce calm și ce stăpîna
pe sine-i, cînd adună imensa avuție
de aur alb... Ce vesel! Și cîntă bărbăție!
Și cît e de simpatic! Și ce măgulitor!
Ce proaspătă-i garoaia... ce roșie... Să mor!...”

A doua zi, în portul străvechii Alexandrii mă duce călătorul.
Iar eu le pipăi toate — cu vîzului, cu auzul...
O hărmălaie-nțreagă. Dughene și tarabe.
Și case-nghesuite. Femei ca niște scoabe.
Bărbaii flămînzi. Și firme. Pestiște magazine.
Stă foamea lângă coșul de buzdănuși pline.
Scirboasă corcitură de-avere și mixerii.
Vapoare mari, în rada speranței și-a durerii.
Bumbacul pleacă-n larguri. Pe țărîm rămîn jelanii.
Surfătorii, nababil trec zornăndu-și banii.
Și deodată... Iată! Cîntă poezie:
eterna lui garoaia e nume! Gîndește.
E Fergali. Cuvîntul, ușor ca un alint.
Obrăzii, rumeni. Părul, urzeală de argint.
Adevărat. E tînăr: pe chipul lui senin,
nici urmă nu-i de foame, nici urmă nu-i de chin.
E calm. Nici nu aleargă, nici strigă, ca cel
sărman ce-și vinde-n plajă și haina de pe el.
Un singur semn de face, cu degetu-i subțire,
și cumpărat e totul: și muncă, și simțire.
E drept că neaua mării de pufuri și avere,
o laudă-n cuvinte parcă mulțime-n miere,
dar eu, la o adică, n-aș sta nici doar o zi
pe albele plantații, la domul Fergali,
acolo unde plîsul femeilor sîrăce:
între-o garoaia roșă, la pieptu-i, se prefăce
și unde ca un taur se-mbulbă dumneacul,

SPRE STELE

Zori limpezi de april, — pur frontiscipiu de poem,
cu care țara-ncepe o măreață carte.
Știu, astăzi nici un rînd nu pot în ea să-adăug —
sînt mult prea tulburat... Știu doar că-n veci îmi voi aduce-aminte.

Cu fiecare clipă cerul ni se răsrînge-n ochi tot mai aproape
și stelele ne par mereu mai mari. Dogoritoarea lor atracție
neîncetat pulsează-n vine singele-n furtună.

Tovarășe, tu, frate mindru din același veac cu noi,
tu ai pornit în ceru-acestei dimineți de primăvară
ca pasărea care simțind că-i cresc aripile
se-avîntă spre țării nerăbdătoare
s-audă-n zboruri largul vînt vuid.

Dar oare,
pămîntul nu ți-a fost un cuib destul de drag?
Și-ai cea pe pămînt, tu nu-ți găsești tîhnă.
Și piinea ta prin trudă-agonisită și sarea,
și vinul plin de-amețitoarele-i ispite,
și apa rece de izvor?
Nu ți-a cîntat pămîntul cîntece de ieagăn
plimbîndu-și degetele ploii pe strunele pădurilor de brazi?
E cu puțință, oare, ca minutarele ceasornicilor
pe albele cadrane-ale iubirii să se fi grăbit atît
că n-au putut și ție să-ți măsoare
vechia pămîntenei fericiri?...
Și dacă toate le-ai avut, ce sete te desprinde de pămînt?...
— Am vrut, sub tălpi, nemărginite căi stelare,
și universul ca o inimă deschisă.

In rominește de TAȘCU GHEORGHIU

Poetii Comunismului

Sergei Smirnov

POETUL

In amintirea lui V. LUGOVSKOI

pe cînd copiii slugii se sîng de nesăuți;
acolo unde oameni, cu mâile, apun,
strîngîndu-l din bumbacul înaculet și bun
surisul colm cu care se-arată el în piață,
cînd calcă grav și mină în aur și-o răsiță;
și unde-și ia garoaia parfum și gingășii
din lacrima de tăcări a bleștilor copii...

In rominește de BEN CORLACIU

V. Solouhin

CAPUL

În fața casei noastre-n praf, zăcea
zvîrlit un cap de pasare.
Un lucru de prisos pare să fie.
Îmi stă în drem și mult nu a lipsit
se-l calc.

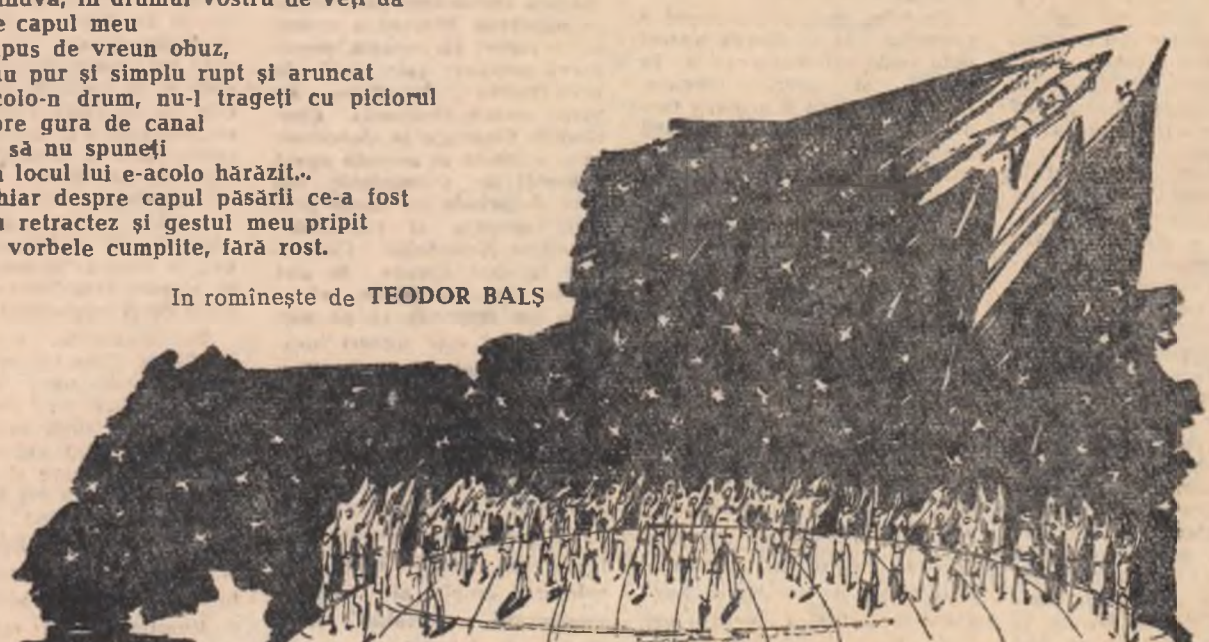
Piciorul lea-a aceluși crîștat
măsuratul obzematelor înălțăpant
pe care-apoi, c-un băț, l-am aruncat
de-o parte, mai aproape de canal,
acolo unde trebuia să zăcă.

Acolo, tocmai? Oare nu te-nșeli?
E cald... și-i putred poate creierul acum...
În cite milioane de vecii
natura-nțreagă,
cu tot ce-a fost în ea mai bun, cu toate
puterile pămîntului unite,
îvi citeva grame — doar atît —
din cea mai enigmatică și fină
materie precisă, acel creier
(cum l-am numit în grai convențional)
și care-acum se descompune, poate,
acum într-un căuș de os
cu un contur oval și grațios.

Îi stă-n putere totul: ordona
și aripile-n zbor se înalțău,
da ordin el și pasărea cîntă,
la semnul lui zbura din cub să prade
ori se-nțorcea, supusă, datoriei.
Pentru viața care se întinde
stăpîna peste spațiu și pe timp,
acest cap mic de-o frumusețe rară,
cu penele mărunte și pestrițe
e-un semn de biruință-al măreției.
Mașinile cu sutele de mii
de-am rîndu într-un gigantic hol
n-ar suplini materia amoră
ce strînge-o lume-n cincisprezece grame.
În instituție, creierului, știu,
îi zmulge valul tainei, microscopul:
Atîtea miliarde de celule
plus fosfor jumătate de procent.
Numai atît să se ascundă oare
sub fruntea mea de om cugetătoare?
Priviți dar într-acolo și-ți vedea
spre-abisurile-albastre porți deschise;
tot universu-acolo-i: nebuloasa
din Andromeda, mii de zări și flori
și versuri; cite mări legănătoare
și nume scrise-n litere de foc
și vise sînt! O, nu-s sărac de loc!

Cîndva, în drumul vostru de veți da
de capul meu
rapus de vreun obuz,
sau pur și simplu rupt și aruncat
acolo-n drum, nu-l trageți cu piciorul
spre gura de canal
și să nu spunefi
că locul lui e-acolo harăzît...
Chiar despre capul păsării ce-a fost
eu retractez și gestul meu pript
și vorbele cumpănite, fără rost.

In rominește de TEODOR BALS

Desen de TIA PELTZ

Urmăresc de câțiva ani, în revistele literare, povestirile lui Constantin Prineasa. Sunt produse unei activități discrete, neubitoare de arăd, călăuzite de plăcerea aflată de povestitor în simplul exercițiu al facultății sale. Această facultate provine dintr-o vîna populară și, ca toate lucrurile autentice, este marcată prin însușiri de finețe și gingașie. Au existat mulți oameni comunicativi înaintea lui, observatori atenți și plini de înțelepciune, capabili să se exprime cu haz și să rețină o cază de oameni în jurul lor. Unul dintre ei s-a decis într-o zi să ia pînă în mîna. Acest „unul” s-a putut numi Ion Creangă și, după examinarea atentă, ceea ce a apărut mai umitor decît hazul povestitorului a fost descoperirea artei sale atît de riguroase, încît nimeni neputînd s-o lege de vreo înțiere în școala marilor clasici, toată lumea a trebuit să o atribuie desăvîrșirii prin generații și secole a deprinderii populare de a povesti.

Nu știu dacă n-a avut cineva ideea de a lega dăruirea afirmată, așa de discret, de către C. Prineasa, de acele ale marului înaintaș. Afirmarea are nevoie să fie nuanțată. Am acum în mîna noua carte a lui C. Prineasa, frumos legată, tipărită cu multă îngrijire, cu inițiale florite la începutul capitolelor, cu vignete, cu planșe desenate de Florica Vasilescu. Este un obiect frumos, pe care îți place să-l minuiști. Lucrurile prea gingașe stăpînesc uneori curiozitatea de a le cerceta. Dar deschizi cartea și pătrunzi în ea. Crezi că parcurgi un reportaj asupra regiunilor vinicole ale țării și asupra pregătirii lor în anii regimului popular. Dar află mai mult, nespunzîndu-ți nimic.

Vinul este una din podoabele cele mai strălucite în cununa unei țări. Se alege din elementele într-un anumit fel întocmite ale pămîntului, din puterea soarelui, din lărgimea așutoare a perspectivei. Este un document al rodnicii, dulceață și frumuseții unei țări. Este un dar al naturii, care are nevoie de toată hărnicia și priceperea oamenilor. Podgorienii ajung să cunoască tainele solului, ale căldurii și luminii, dar și sorocoele foarte exacte ale înțelepciunii lor cu via și cu vinul. S-a format deci, în toate marile regiuni vinicole ale lumii, un tip omesc alcătuit din pricepere și îndemnare, peste care vine să se așeze harul veseliei, al sociabilității.

Purtîndu-ne prin marile podgorii ale țării, la Murfatlar și la Cotnari, la Dealul-Mare, pe Tirnava, scriitorul manifestă temperamentul, felul de a fi, buna dispoziție atentă și exactă a cunoșcătorului, dacă nu cumva și a podgoreanului. Simțurile se dezvoltă și se afinează, dobîndind precizie și delicatețe. Evaluările lor sînt uneori simțitoare. Goethe, păcătuit odată de ducele de Weimar, a putut recunoaște un vin de Mosela dintr-un anumit an în băutura care i se prezentase sub un alt nume și cu o altă datură. Regăm acum astfel de însușiri ale fineții senzoriale, trecute și asupra altor domenii ale percepției prin simțuri. Povestitorul știe să întreașcă oamenii și lucrurile, să se bucure de alcătuirea lor, cînd e frumoasă. Se desfacează, nu numai de licoarea din pahare, de gustul, de mirosul, de culoarea și irizările lui, dar și de aceea a paharului, cuprins de el cu degete arizate și aspre. Iubesc vinul, ca pe un nobil produs al omului, care bagată cerea producător, este un produs, strălucitor, pe care acceptă și-o dă-o. Coboară pe urmele tinereții rominești în trecut. Culege datele arheologice, ale hrisonale și documentelor, mărturiile literare naționale și universale. Îmi amintesc de o operă renumită, grupînd în jurul unei teme unice tot ce caută voioșia firească a omului îndrăgostit de o înțelepciune și tot ce-i oferă cercetarea și erudiția: „Pseudokinetice” a lui Al. Odobescu și-a aflat, peste decenii, o replică în țara socialistă, descoperită între copertele atît de îngrijite ale volumului lui Constantin Prineasa. Și zăbovesc multă vreme cu această carte cîntec și povoad, inspirată de iubirea țării și a timpului ei.

Raze din Cosmos

În jurul anului 1900, după descoperirea radioactivității, fizicienii au observat că în gazele existente în diverse aparate de laborator, apar fenomene de ionizare spontană, a căror cauză rămînea necunoscută. Au trebuit să fie abandonate ipoteze, ca aceea care afirma că această ionizare s-ar datoră unor surse radioactive aflate la o anumită distanță. De asemenea s-a renunțat și la ipoteza care susținea că ionizarea s-ar datoră agitației termice a moleculelor de gaz, care ar putea produce energia smulgerii electronilor din unii atomi și transformarea lor în ioni pozitivi. Electronii eliberați s-ar fi fixat în acest caz pe alți atomi pentru a da naștere la ioni negativi. Experimental s-a arătat că montarea unor perechi grosi de plumb în jurul recipientului în care ionizarea gazelor se măsura cu ajutorul unui electroscop, reducea sensibil ionizarea gazelor fără însă a onula, oricît de gros ar fi fost stratul protector. Fenomenul era deci datorat unei cauze exterioare, deosebit de puternice. Care putea să fie aceea? Radioactivitatea soluțiilor? Dar fenomenul putea fi observat fără diferențe sensibile și pe o corabie aflată în mijlocul oceanului.

Cauza acestui fenomen a început a fi lămurită abia în 1912. Ridicîndu-se un electroscop cu un balon pînă la 5.000 m. s-a observat că intensitatea ionizării crește cu altitudinea. Agentul misterios se găsea deci în straturile înalte ale atmosferei și poate chiar mai departe. Prima ipoteză veridică asupra lui s-a făcut numai în 1926, cînd s-a admis că e vorba de o radiație externă de puternică vînt din spațiul cosmic. Energia acestei radiații, care a fost numită „radiație cosmică”, s-a dovedit a fi așa de mare încît efectele ei au putut fi constatate în mine situate la 1.000 de metri adîncime sau sub un strat de apă de grosime echivalentă.

Problema care se punea imediat era: dacă radiația cosmică vine din afara pămîntului, de ce nu este ea? Multă vreme s-a crezut că e vorba de o radiație electromagnetică de aceeași na-

Prezenta raporturilor dintre „limba literară” și „limba folclorică” constituie una dintre problemele controversate, dezbătute în ultimii ani în lingvistica românească — care cunoaște reale succese în mișcarea științifică mai nouă a țării noastre. Rezolvarea acestei probleme prezintă nu numai un explicabil interes teoretic, principal, ci și unul cu caracter oarecum mai special, legat de datarea începuturilor limbii romine literare: considerarea limbii creațiilor populare ca limbă literară ar împinge data apariției romine literare cu mult înainte de apariția scrisurii în limba romînă.

Se știe că primele texte rominești apar relativ tîrziu (în secolul al XV-lea sau al XVI-lea), datorită unor complexe împrejurări culturale și economice-politice. Admițînd că limba creațiilor folclorice reprezintă o limbă literară, ar însemna să admitem implicit — pe baza unei simple speculații teoretice, dat fiind că nu dispunem de fapte materiale — existența unei limbii literare rominești cu mult înainte de apariția primelor texte. Deși o asemenea părere, exprimată în literatura noastră de specialitate, pentru prima dată, acum cîțiva ani, n-a găsit asentimentul lingviștilor romini, totuși unii dintre susținătorii ei au rămas pînă astăzi pe pozițiile lor inițiale.

Acad. Al. Graur (Cum se studiază limba literară, în „Limba și literatură”, III. Soc. de științe istorice și filologice, București, 1957, p. 115—123) a încercat să demonstreze că limba folclorică ar fi o limbă literară, raportîndu-se în special la caracterul literar al limbii poezilor homerice. Am arătat (vezi Studiul de limbă literară, București, 1960, p. 15—18), bazîndu-mă pe autoritatea lui Antoine Meillet (Aperçu d'une histoire de la langue grecque, ed. 4, Paris, 1935, p. 178), că există deosebiri calitative între limba acestor poezii — instrument întru totul literar, care nu aparține vreunui dialect — și limba creațiilor folclorice rominești.

Părea acad. Al. Graur este combatută, în mod elegant, și într-o recentă lucrare (Problema izvoenika romanișk literaturîh iziskov, Moscova, 1961), consacrată metodologiei studiului limbilor literare, a romanistului sovietic R. A. Budagov. Autorul arată, pe bună dreptate, că limba poezilor homerice, invocată de Al. Graur ca argument în sprijinul tezei sale, nu poate fi pusă pe același plan cu limba folclorică: „Nu putem pune semnul egalității — subliniază R. A. Budagov — între limba Iliadei și a Odiseei și limba folclorică în general” (lucr. cit., p. 8).

În noua variantă a „Studiului de lingvistică generală”, (București, 1957), acad. Al. Graur rămîne la părerea sa anterioară, considerînd că existența unei literaturi populare implică, în mod obligatoriu, existența unei limbii literare. „Din momentul în care există o literatură orală — arată domnia-sa — trebuie să socotim că există și o limbă literară” (lucr. cit., p. 316).

Pentru caracterul literar al limbii folclorului (și, implicit, pentru existența limbii literare rominești în-

LIMBA LITERARĂ

înțe de apariția primelor texte scrise se pronunțase și I. Coteanu (vezi Gazeta literară, nr. 47/69, 1955). Argumentul peremptoriu pentru definiția unei exprimări ca literară ar fi — după I. Coteanu — constatarea intenției unei comunicări mai îngrijite, condiție indispensabilă — adăugăm noi —, dar insuficientă (vezi și J. Byck, Gazeta literară, nr. 24/118 1956). Tot I. Coteanu (Stilurile moderne ale limbii romine literare, în Limba romînă, 1960, IX, nr. 2, p. 64) înlocuiește vizibil stînjeneț — ca și folosim propria expresie a autorului, — să aștep-te pînă în cele din urmă (?) să nu fie consemnate prin scris” (p. 17, subl. B. C.). Caracterul precar al acestei încercări de argumentare este evident, iar dificultatea în sine a apărării unei asemenea teze a fost sesizată și subliniată net: „Dacă avem în vedere că un există popor care să fie lipsit de literatură folclorică, dar sînt popoare

confundare s-ar forma „o unitate greu de distins” nu de natură să lămurască problema.

E interesant că, urmînd cu tot dinadinsul să-și apere teza, I. Coteanu mai găsește o obiecție de înfățișat și, de stîl dată, reușește lat-adevăr, s-o îndeapăreze. Nu ne putem însă opri de a observa că obiecția respectivă este... imaginată, mai precis, că ea îi aparține în mod exclusiv, așa cum vom arăta mai jos.

Discuțînd problema raporturilor dintre creația artistică cultă și creația folclorică (vezi Studiul de limbă literară, București, 1960, p. 16), am enumerat — cu referire la un studiu al lingvistului sovietic I. A. Osovetki — o serie de asemănări și deosebiri menționînd între altele că în folclorul creat artistic este în primul rînd colectiv și numai în al doilea rînd individual și că, prin urmare, nu se poate vorbi, în acest caz, de un stil individual. Această constatare, care stabilește

ba literară...” deși reprodus între ghilimele, apare cu schimbări esențiale. 2).

Am socotit necesar să aducem în discuție și să lămurim în acest aspect al problemei numai pentru a sugera autorului să efectueze cuvenita rectificare, în legătură cu obiecția amintită, la o eventuală nouă ediție a lucrării sale.

În fond, eroarea celor care consideră că limba creațiilor folclorice rominești ar fi o limbă literară, constă în faptul că în delimitarea noțiunii de „literar” recur la o definiție prea largă, în care singura diferență specifică ar fi caracterul „îngrijit” al exprimării. Definiind această noțiune, R. A. Budagov arată însă (lucr. cit. p. 6) că prin „limba literară” se înțelege forma preelucrată („obrabotannia forma”) a limbii întregului popor, caracterizată printr-o serie de norme, consolidate — într-o măsură mai mare sau mai mică — prin scris. „După părerea noastră — precizează autorul citat — nu se poate vorbi de existența limbii literare înaintea apariției scrisurii” (lucr. cit. p. 8). În definiția conceptului de limbă literară, e necesar, după părerea autorului, să se sublinieze pe de o parte caracte-

rol istoric variabil al însăși noțiunii de formă preelucrată, iar pe de altă parte caracterul literar, într-o anumită măsură a noțiunii de consolidare a normelor. Definiția propusă de R. A. Budagov poate fi reținută, deoarece ea permite o delimitare precisă a conceptului de limbă literară, evitînd confundarea limbii literare atît cu limba creațiilor folclorice, cit și cu limba scrisă, în general.

În ceea ce privește datarea începuturilor limbii romine literare, R. A. Budagov, bazîndu-se pe afirmația lui Ov. Densușianu că ar fi existența de „cînta în textele secolului al XVI-lea măcar cîteva urme de stil literar, unele i-dicii ale efortului spre o limbă modelată după regulile compoziției” (Ov. Densușianu, Histoire de la langue roumaine, t. II, Paris, 1914, p. 11—12), atinge la concludia că aceste începuturi trebuie situate în secolul XVII-lea și puse în legătură, în deosebi, cu scrierile oniricilor: „de aceea — precizează R. A. Budagov — deși cele mai vechi texte rominești datează din secolul al XVI-lea, limba literară se formează de abia în secolul următor” (lucr. cit. p. 14). E adevărat — așa cum menționa și Ov. Densușianu — că nu putem vorbi de un stil „literar” în textele secolului al XIV-lea; dar nu e mai puțin adevărat că același învățat, referîndu-se la tipăriturile lui Coresi, arată că

1). Această greșală apare și în articolul „Stilurile moderne ale limbii romine literare”, Limba romînă, IX (1960) nr. 2, p. 64, pe care I. Coteanu îl reproduse, cu unele schimbări, în lucrarea la care ne referim.

2). Dăm mai întîi textul așa cum apare în original, iar după aceea așa cum este reprodus de I. Coteanu (subliniem prin caractere cursive textul... oarecum respectat): „Conținutul noțiunii de limbă literară nu e imuabil, ci se lărgeste și se îngustează pe măsura ce urmăm diversele etape ale dezvoltării limbii literare, ca o consecință a faptului că limba literară dobîndeste noi funcțiuni și că se consolidează prin scris”.

3). Căzuca, Studii de limbă literară. Problema actuala ale cercetării ei, Buc., 1960 p. 19).

4). Conținutul limbii literare... se dezvoltă ca o consecință a faptului că limba literară, se consolidează, se consolidează prin scris”.

5). I. Coteanu, Romina literară și problemele ei principale, Buc., 1961, p. 17).

6). Întîmplător, am confruntat un alt text reprodus de I. C. între ghilimele, pe aceeași pagină. Rezultatul a fost de asemenea negativ. Nu putem decît să regretăm folosirea unui astfel de procedeu de a cita într-o lucrare științifică.

7). Preponderența numerică a elementelor menționate nu ne îndreptățește să considerăm limba noastră literară ca bazată numai pe graiul muntean. — Emil Petrovici, Baza dialectală a limbii noastre naționale, în „Limba romînă”, IX, (1960), nr. 5, p. 78.

LIMBA FOLCLORULUI

realitatea unui anumit fapt („nu se poate vorbi, în legătură cu producția populară, de un stil individual, pentru că în folclorul diferențiat stilistic stîl dispune de alte planuri” — B.C., lucr. cit., p. 16) apare în contextul lui I. Coteanu ca o causală („limba folclorică nu poate fi literară, fiindcă... în limba folclorică nu poate fi vorba de un stil individual” — I. C., lucr. cit., p. 18) și devine astfel o obiecție, atribuită însă mie, la calitatea de limbă literară a creației folclorice — priel pentru autor de a replica: „Cit privește chestiunea a doua, după care o condiție a existenței limbii literare ar fi stilul individual, aici am impresia că se apasă din nou asupra limbii din literatura beletristică” (p. 18—19). Iar tacheierea arată sentențios: „În orice caz, stilul individual nu văd cum ar putea condiționa existența unei limbii literare” (p. 19). Adăug: nu văd nici eu, dar... nici n-o afirm!

Presupunem că schimbarea sensului context, printr-o articulară eronată a propozițiilor, s-ar datoră numai unei lecturi grabite. Sînt mai multe fapte care pledează pentru o asemenea explicație. Amintim pe cele în direcția legăturii cu problema discutată: titlul articolului lui I. A. Osovetki, citat de mine, este reprodus greșit: Despre studiul limbii populare ruse (p. 61). În loc Despre studiul limbii folclorului rus; de asemenea, un text din „Studiul de lim-

ba literară”, în care e pusă și rezolvată problema în discuție constă în faptul că nu există o raportare la relațiile concrete ale limbii producțiilor orale ale fiecărui popor în parte, cu alte cuvinte, că nu se ține seamă de caracterul specific al folclorului fiecărui popor. Ignorarea acestui principiu pune pe autor în situația de a considera că se poate atribui calificativul de „literară” limbii oricărei creații folclorice, indiferent a căru popor, din moment ce există, încă înainte de apariția scrisurii, „un minim de elaborare, o cantitate oarecare de elemente îngrijite” (p. 90), o opoziție între limba conversației obișnuite și limba creației folclorice. Se trece neșus de ușor peste o obiecție de nivel înalt simplă — fundamentată însă, după părerea noastră — și anume: „fiindcă fiecare popor

SI ÎNCEPUTURILE LIMBII ROMINE LITERARE

Pe de o parte s-a stabilit cu precizie că în componența radiației cosmice putem distinge două componente principale: o componentă „moale”, formată din electroni și protoni (raze gama) și o componentă „dura”, formată în principal din particule de masă intermediară între cea a protonului și cea a neutronului, numite „mesoni”, particule a căror existență a fost prevăzută teoretic încă din 1933, dar au fost descoperite de abia în 1938.

Pe de altă parte a fost pusă în evidență existența în jurul pămîntului a două centuri, în care există un flux intens de particule intrînd în compoziția radiației cosmice: o centură ecuatorială situată la peste 500 km. deasupra solului și întinzîndu-se pînă la aproximativ plus sau minus 35° latitudine față de ecuatorul geomagnetic (care se știe că este inclinat față de cel geografic cu 11°) și o centură aurorală a cărei secțiune este de forma unui covrig și atinge pămîntul cam între latitudinile geomagnetice cuprinse între 55° și 67°. Originea acestor centuri și structura lor nu sînt încă complet prezente.

De unde vin aceste raze cosmice? Care este originea lor în adîncul universului? Iată întrebări pe care oamenii de știință și le-au pus și continuă să și le pună. Dacă pentru căutarea originii particulelor de slabă energie problema se pune foarte complicat, ele fiind deviate de cîmpul magnetic, adevărat foarte slab, existent în interiorul galaxiei noastre (Calea Laptelui), pentru particulele de energii mari problema se simplifică ele urmînd practic o traiectorie dreaptă. Teoretic sursa acestor radiații ar trebui să fie în nucleul central al galaxiei și deci particulele ar trebui să ajungă la pămînt din direcția constelației Sagetătorului. Observațiile făcute pînă în prezent nu par să confirme această teorie: originile particulelor de mari energii par să fie răspîndite la întimplare în interiorul galaxiei și chiar în afara ei. De aceea a fost emisă și ipoteza că principalele surse ale radiației cosmice s-ar găsi în afara galaxiei noastre, în alte galaxii situate pe distanțe de multe miliarde de ani lumină.

Problema originii radiației cosmice, rămînea o problemă încă deschisă, dar ritmul impetuos de dezvoltare a științei ne poate da speranță că, chiar generația noastră va fi aceea care va lămurii și această importantă problemă, menită să aducă lumină și într-o serie de probleme cosmologice, deosebit de interesante.

Prof. univ. Aurel Părvu

scriitorilor contemporani, cum ar fi Mihail Sadoveanu, Ion Agăbiceanu, Cezar Petrescu, Victor Ion Popa.

Dar cu aceste considerente nu am epuizat modul în care avem dator să combatem ideologia burgheză, atunci cînd discutăm curentele literare. Marxiștii leniniștii ne învață că un curent literar nu apare

și nu trăiește în epocă fără a stîrni reacția contrară într-o societate împărțită în clase antagonice. Nu s-au relevat acele luări de poziție din epocă ce au constituit, fie și indirect, contraponerea semănătorismului și care restabilesc adevărul climatic spiritual al vremii. În acest sens, articolele unui savant și om de larg orizont cultural ca Dr. Victor Babeș, care s-a situat în chiar perioada afirmării semănătorismului la antipodul lui, ar trebui să fie mai amplu studiat. De asemenea, istoricii literari care rămîn de, cele mai multe ori numai pe tărîmul specialității lor, s-ar putea apleca cu mai multă siguranță asupra activității unor savanți ai epocii cum ar fi I. Felix, I. Cantacuzino și alții, care cercetînd condițiile de viață și de muncă ale poporului nostru, ne-au dat tablouri mai veridice uneori chiar decît literatura vremii, oferînd soluții de multe ori juste pentru îndreptarea răului.

Dar aici cred că trebuie să ne oprim și asupra unei alte probleme. Încă în domeniul de care ne ocupăm, fenomenele nu sînt corelate cu celelalte forme de manifestare culturală ale epocii. Fr. Șirato lăcea

încă demult interesante deosebiri și apropieri între semănătorismul în literatură și în artele plastice. O privire mai atentă asupra istoriei culturii rominești ne-ar arăta că nu putem privi în nici un caz izolat istoria literaturii de cea a picturii, muzicii și teatrului. Fenomenul acesta dialectic este neglijat și tratat de cele mai

ORIZONT SI PERSPECTIVĂ

VALERIU RÎPEANU

lucrafaul
Revisia a Unimii Scriitorilor din R.P.R.
Director: acad. Mihail BENUIC
COLEGIUL DE REDACTIE
Dumitru CORBEA (redactor șef adjunct); Dan DESLIU (redactor șef); Mihai DRĂGOMIR; V. E. GALAN; Silviu IOSIFESCU; Aurel MIHALE; Mihail NOVICOV; acad. Panaitescu-PERPESCIUS; Titus POPOVICI; Al. I. ȘTEFĂNESCU (redactor șef adjunct); Tiberiu UTAN; Hara-lamb ZINCA (redactor șef adjunct).

HAITI, ridică-te și umbă!

PĂMÎNTUL

Haiti, în limba primilor locuitori indieni ai insulei, înseamnă „țara munților”. Este într-adevăr unul din ținuturile cele mai accidentate ale lumii, fiind traversat de mai multe lanțuri muntoase care ocupă patru cincimi din suprafața. De-a lungul litoralului foarte întins, niște platouri înalte formează numeroase cimpuri înegale de fertile. Teritoriul este format din două peninsule care se aseamănă mai mult sau mai puțin cu o potocavă. Suprafața Haitii-ului este de 27.700 km pătrați. Deși este mai puțin întinsă decât vecina sa, Republica Dominicană, este demografic mai populată. Haitii are azi aproape 4 milioane de locuitori, adică o densitate de aproape 115 locuitori pe km. pătrat, densitate foarte ridicată dacă ținem seama de caracterul muntos al ținutului. De puternică eroziune a solului, care lasă agriculturii o suprafață productivă limitată.

Climatul tropical al Haitii-ului este neîncetăndu-i de alizele carabene. Anotimpurile uscate alternează cu anotimpurile ploioase după variații foarte precise. Haitii este o țară a florilor, a fructelor și pășirilor, o țară a lumini și viața ar fi aici o minune veșnică dacă raporturile dintre oameni ar fi bazate pe dreptate, pe libertate, pe demnitate. Dar, val! Contrastul care izbăște cel mai mult în Haitii este acela care există între somptuoșia peisajului, care e o făgăduială de fericiție și violenta vieții, dezolarea oamenilor, cruda singurătate omească, foamea, foamea.

NOTIUNI ISTORICE

Historia Haitii-ului este tot atât de frământată ca și geografia sa. Din 1792 până în 1804, haitienii, conduși de

Toussaint Louverture și apoi de Dessalines au susținut un război eliberator, lung și glorios. Impotriva sistemului sclavagist francez. La 1 ianuarie 1804, după înfrângerea totală a corpului expediționar al lui Napoleon, Haiti a devenit o națiune independentă. Sclavajul a fost desființat și Jean-Jacques Dessalines a luat măsuri energice pentru a consolida interesele revoluției și a preveni orice întoarcere ofensivă a francezilor.

Haitii a fost astfel prima țară din America Latină care s-a eliberat de robia colonială. Mișcarea de emancipare a poporului haitian s-a deosebit de aceea a popoarelor iberico-americe, în sensul că, în Haitii, spre deosebire de cele petrecute în alte părți, masele oprimate au avut revoluția în propria lor țară.

După plecarea francezilor, Haitii a trebuit să facă față multor greutăți. Noul stat, primul stat negru al timpurilor moderne, a trebuit să lupte im-

plina numeroasele contradicții rezolvate ale societății haitiene au dus la un feudalism militar. care a pus în pericol unitatea pe care națiunea reușise, de bine de rău, să salveze în cursul vicisitudinilor secolului precedent. Mai curând sau mai târziu, deșeptarea s-ar fi fost pentru, pentru că convulsiile sociale care caracterizau Haitii erau totuși un

deceniu de diktatură, sub un regim care putea fi numit democratic. În cei doi ani ai guvernării lui Dumarsais Estimé s-au constituit sindacatele muncitorești și organizațiile de masă. Ființau atunci „Mișcarea muncitorească-țărănească”, „Partidul socialist popular”, „Partidul comunist haitian”, „Federația studenților”, „Liga de acțiune socială” etc.

Articol scris pentru „Lucafărul” de René Depeste — poet haitian

semn de sănătate. Atunci s-a produs însă un eveniment care avea să compromită pentru multă vreme evoluția democratică a poporului nostru. Într-o zi din vara lui 1915, pușcașii marini ai Statelor Unite au debarcat în Haitii, punând capăt independenței naționale. Pretextul acestei agresiuni împotriva unei țări mici, fără apărare, era că „instabilitatea

Presă putea discuta liber problemele țării; exista o viață parlamentară și Constituția, promulgată atunci, fără a reflecta cu adevărat conținutul social al mișcărilor populare din 1946, era totuși cea mai avansată din istoria constituțională a țării. Spre sfârșitul lui 1948, sub presiunea aripii drepte conduse de colonelul Paul Magloire și de alți ofițeri superiori ai armatei, corupții și afeacștii, guvernul lui Estimé a început să lichideze cuceririle sociale ale mișcărilor din 1946.

Guvernarea lui Magloire a fost o mistificare, pentru că o oarecare timp diktatură demagogică a putut înșela masele infometate ale țării. Însă în practică, gestuinea sa dezastruoasă n-a întârziat să iasă la iveală ca un instrument al marelui comerț și al cerurilor feudale, ca un instrument al Statelor Unite, însărcinat să lichideze mișcarea din 1946 de conținutul ei popular, revoluționar. Cei șase ani ai lui Magloire au fost tot atâția ani de jefuire sistematică a tezaurului public, de înjosire a conștiinței naționale, de gangsterism politic și de conspirație împotriva culturii poporului nostru.

Dar mișcarea democratică, în pofida erorilor sale ideologice, în ciuda dezorientării sale în fața arbitrarului polișt, a putut să-și reafirme spontan existența în ultimele zile din 1956. O nouă grevă generală a pus capăt cogașului magloirist. Însă această mișcare n-a avut ca rezultat o politică de apărare a intereselor naționali. În 1957 s-au succedat patru guverne provizorii, traducând astfel ascuțirea contradicțiilor sociale, fără rimirea forțelor populare și incapacitatea diferitelor grupări care ocupau scena politică de a găsi crizei o ieșire democratică propunând un program de salvare națională în cadrul unui front unic.

DESPOZITISMUL LUI DUVALIER

Adus la putere de farsa electorală din 22 septembrie 1957, Duvalier n-a încetat nici o clipă să practice o politică potrivnică intereselor țării. După părerea generală, chiar diktatura lui Magloire pare „liberală” în comparație cu prăbușirea economică, violența administrativă, teroarea poliștă, analfabetismul politic și moral care caracterizează

ză gestuinea duvalieristă. Baza socială a acestui guvern este foarte îngustă și arierată. Duvalier se sprijină pe pătură obscurantistă a claselor mijlocii (mai ales în provincie) și pe un sector limitat al marelui comerț străin și haitian.

Din octombrie 1957, Duvalier a început să ducă o politică de forță față de opoziția care denunță ilegalitatea recentelor consultări electorale. Grupele sale de asalt au început să exercite violențe de tip gestapovist împotriva acelor care îndrăznesc să critice inițiativele nepopulare ale guvernului. Toate zările o poziții au fost interzise, localurile lor distruse, unecii cu grenade, directorii și colaboratorii lor întemnițați și torturați. Grupările politice create cu ocazia alegerilor au fost aruncate în ilegalitate, conducătorii lor declarați în afara legii, bunurile lor sechestrare, capetele lor puse la preț, familiile lor persecutate.

Administrația țării, foarte zguduită de cei șase ani de dezordine magloiristă, a fost cu totul dată peste cap. Toți funcționarii suspecți că nu simpatizează regimul au fost revocați. Pe plan economic și financiar, politica lui Duvalier este tot atât de dezastruoasă. În nordul țării oamenii mor de foame, activitatea economică a țării a ajuns la un punct mort, mina de lucru e imobilizată, lucrările începute au fost suspendate din lipsă de credite. Singura soluție concepută de guvern pentru a scoate țara din haosul economic a fost de a solicita un ajutor american în schimbul celor mai rușinoase concesii.

Pe plan internațional, politica lui Duvalier este tot atât de scandalosă. Ea a făcut tot posibilul ca Haitii să ajungă o colonie nemulțumită a Statelor Unite. A cerut chiar americanilor să neutralizeze Marea Caraibilor, pentru a încercii revoluția cubană, pentru a protegi regimul de teroare haitian ca și pe acela al aliaților săi Trujillo. De altfel, simpatia opiniei publice haitiene este prin instinct de partea „Mișcării de eliberare din 26 iulie”. Luând poziție împotriva revoluției cubane, alături de Trujillo, Duvalier întorcea rușinos spatele tradițiilor revoluționare ale poporului nostru, uita învățămintele lui Dessalines, care arătau că, ieșită dintr-un război popular de eliberare, națiunea noastră trebuie să fie totdeauna alături de popoarele care luptă pentru emanciparea lor.

SPRE FRONTUL UNIC AL PATRIEI HAITIENE

Există azi în Haitii condiții obiective favorabile unui front unitar al tuturor sectoarelor opoziției la tiranie. Poporul s-a săturat de rețetele politicianiste și de șiretlicurile demagogice electorale. Toate păturile sociale caută o

Ținără țărăncă haitiană

ieșire din situația dramatică în care coșmarul duvalierist a împins Haitii. Este însă mult de lucru pentru a mobiliza în mod eficace națiunea. Confuzia ideologică a diferitelor grupări politice, relativă lor slăbiciune în ceea ce privește organizarea masei, particularismele lor electorale, dezastrul lor în ceea ce privește o justă înțelegere a problemei naționale sînt principalele obstacole care au întărit până acum formarea unui singur front de luptă împotriva inamicului comun.

Deși încă din primele zile ale existenței noastre naționale, conducătorii noștri au înțeles că trebuie să ne solidarizăm cu celelalte popoare ale continentului care luptă pentru emanciparea de sub jugul colonial, republicile latino-americe, au participat la conspirația tăcerii împotriva noastră. Astăzi însă se uită adesea că Haitii face parte din comunitatea latino-americană. Sîntem tratați ca niște rude sărace și ni se arată un fel de paternalism care lovește adînc în demnitatea noastră rasială și națională. Poporul din Haitii s-a bătut, se bate și se va bate întotdeauna pentru interesele libertății omenești.

Deșteptarea națională și democratică a poporului din Haitii trebuie să pună capăt acestei stări de lucruri. Căci poporul vrea ca existența lui să se asemene frumuseții țării. El vrea ca relațiile sale cu țările surori ale Americii să semene cu frumosul pămînt al Antilelor, unde la adus acum cinci secole nebulă mercantilizată a Europei. Haitii vrea să trăiască sub soarele oamenilor. Haitii are nevoie de ei. Decamdată viața lui este un infern, însă lupta sa pentru libertate poate face minuni. Bineînțeles, dacă patrioții haitieni vor fi uniți, dacă vor ști să îndepărteze problemele care îi despart, pentru a realiza în luptă unitatea de acțiune. Cred că acest lucru a salvat Cuba. La un moment dat, poporul cuban s-a unit, urmînd făgăduiala de libertate făcută de Fidel Castro. Aceasta ar salva și Haitii de un dezastru național.

Haitii, ridică-te și umbă, căci diktaturile trec dar popoarele rămîie nemuritoare!

CARTEA STRĂINĂ

PORTUGALIA VĂZUTĂ DE APROAPE

Explorarea transatlanticului „Santa Maria” din Portugalia, au atras atenția lui asupra regimului de diktatură teroristă al lui Salazar și asupra anacronismului istoric al imperiului colonial portughez.

Desigur că nu trebuia să interzică aceste îndrăznețe acțiuni insurrecționale, pentru a afla că în Portugalia poporul este ținut în laț și că în Angola și în celelalte colonii portugheze populația de culoare nu mai poate răbda exploatarea și teroarea. Episodul „Santa Maria” a schimbat însă imaginea oficială despre Portugalia, „stat nou, modern, model” în care populația, blîndă și fericită, trăiește în deplină armonie cu conducătorii ei.

El ne arată, fără putîndă de ripostă, că în interiorul Salazar și popor s-a săpat o adîncă prăpastie. Acest lucru ni-l confirmă Franz Villier, care a călătorit recent în această țară și, înaintîndu-și călătoria de propagandă, cu ajutorul cărora ea încearcă să camufleze plîgile purulente ale regimului salazarist, ne zugrăvește în cartea sa adevărul: „Străbînd în lung și în lat țara, cu tenuri neobișnuit de necetate sau autocare hiribute, scriitorul francez a căzut dincolo de pitorescul care impresionează pe orice turist grăbit, în mijlocul unui mîlaș mîlaș recăzînd pe trotuare de bulevardul Libertății, la ora preferată a prostituatelor platinatelor, autorul a fost izbit de un aspect pe care nu-l mai poți întâlni în nici o țară din Europa: numărul mare de desculți pe cele mai importante artere ale capitalei portugheze, „regina Tagellu”, cum îi spun, plini de mîndrie, localnicii. Cătorînd de-a lungul portului, în cartierul Barreiro, unde se află instalate santerele navale, fabricile și uzinele chimice și de țesături, aparținînd, în majoritatea lor, unor conșorii „União Fabril”, Villier a fost surprins de faptul că, de două ori pe zi, în zori și la apusul soarelui, valuri de oameni trec și se înnoapăzesc pește în Tag, toți și fei de grăbiți. Sînt cei 20.000 de muncitori, ne explică el, care lucrează în fabricile și uzinele din Barreiro, dar care nu locuiesc în acest cartier, ci la o distanță de 20 kilometri de el, în mahalaua mîrgineșă, în cocioabe, adăncate maldare de dărîmături: ar fi nevoie de 20.000 de case, dar de construit nu s-a construit pentru că nici un Deși capitala Portugalia arată acum ca pe vremea cutremurului cel mare din 1755”.

„Franz Villier: „Portugalia”, editura Le Seuil, Paris

UN POET LUPTĂTOR DIN ANGOLA: AGOSTINHO NETO

„Agostinho Neto, unul dintre cei doi medici-africani cîți există astăzi în întreaga Angolă (populația: 4.500.000) a fost aruncat în luna iunie a anului trecut, alături de numeroși patrioți angolezi, în temnița din Luanda. El așteaptă acolo, de un an de zile, să compare în fața tribunalului militar portughez, pentru vina de a se fi ridicat în numele poporului său împotriva sîngerosului jug colonial al celui mai bătrîn — și mai singurer! — tiran din lume, Salazar. În urmă cu cîțiva ani, doctorul Agostinho Neto scria: „Se întrebă în șoaptă frații mei: / — Cînd oare?... / Voința-mi preschimbă-mă în Forță / li va însufleși pe frații mei”. Astăzi cînd întregul popor s-a ridicat la luptă, dînd răspuns întrebării pe care și-o pune în șoaptă, pînă nu de mult, Agostinho Neto se găsește în rîndurile luptătorilor prin poemele sale inspirate. Neto s-a născut la 27 septembrie 1922 la Icolo e Bengo (Angola). După studii de medicină la Lisabona, a publicat poeme în revistele din Angola și Portugalia.

Flacăra și ritm

Sunet de lonjuri pe toate căile.
Cîntec de păsări
În deșeu pădurii,
În foșnetul drag al palmierilor...
Flacăra...
Flacăra-s ierbile...
Flacăra joacă
Pe-acoperșii cocioabelor...
Pe drumuri nesfîrșite, —
Mulțime, mulțime,
poporul
Gonit de pretutindeni, —
Pe drumuri nesfîrșite,
Pînă-n zori...
Din nou, pe drumuri nesfîrșite
trec oamenii
Sleii, cu brațe-ncătușate...
Văpaie,
ritm,
tam-tam-ul,
dansuri...
Ritm în lumină,
Ritm în culoare,
În sunet — ritm,
Ritm în mișcare,
Ritm în piciorale însingurate.
Toate aceste-s ritm,
Chiar singele ce curge de sub unghii...
Ritm —
Glasurile sfiștiate Africi...
În romînește de TIBERIU UTAN

Muncitorii cîntînd la o sărbătoare a muncii.

Revista germană „Sonntags” din Berlin (R.D.G.), publică sub semnătura redactorului său sei, Bert von Kûgelgen, care a vizitat de cînd țara noastră, un interviu cu Vasile Canarache, directorul Muzeului arheologic din Constanța.

Editoria Artii din Praga, în colaborare cu muzeul Ermitaj din Leningrad, a inițiat publicarea unei vaste lucrări în trei volume, consacrate plasticii europene între secolele al 13-lea și al 20-lea. Fiecare volum conține aproximativ 90 de reproduceri ale lucrărilor marilor maestri ai picturii care se găsesc în bogata colecție a Ermitajului. Reproducerea din arta contemporană (ca Picaso și Matisse) vor fi date pentru prima oară la iveală în volumul al 3-lea al lucrării.

Secția de literatură și lingvistică a Academiei germane de arte a ales ca membri corespondenți străini pe scriitorii Mihail Solohov, Salvatore Quasimodo și Artur Lundkvist.

Institutul de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. a colecționat peste 6000 documente — în marea lor majoritate manuscrise originale — ale lui Marx și Engels. Multe din ele au rămas aproape nouă decenii ascunse în arhive, fiind pînă în prezent oarecîr încercări tipăritului în noua ediție în 36 volume a operelor complete ale întemeietorilor socialismului științific, publicată de Institut.

Editoria „Volk und Wissen” din Berlin (R.D.G.) a început publicarea unei „Istории a literaturii germane” în 10 volume. Cea dintîi încercare de interpretare marxistă de literaturii germane, lucrarea intruneste colaborarea unor numeroși universitari și specialiști. Primul volum aprînd (tomul al 4-lea) se referă la perioada 1480—1600.

Poetul Nazim Hikmet prezintă în „Lettres françaises” trei poeme scrise în închisoare de Elli Ioannidu-Beloyannis, soția eroului grec executat pentru ideea sale patriotice. „Datores libertatei mea unei campanii internaționale care a debutat în Franța la inițiativa lui Tristan Tzara și în revista lui Aragon „Les lettres françaises”. Cred că revista va continua această luptă — scrie marele poet turc — pentru eliberarea lui Elli Ioannidu și a celorlalți patrioți greci”.

litatea haitiană” primejduia „securității continentului american”. O nenorocire mai mare nu se putea abate asupra patriei noastre. Opera eroică a lui Toussaint Louverture și a lui Dessalines era compromisă.

„Elita”, ruptă de națiune, a recurs acum la „mitul fatalității geografice”. Mai absurd după care n-ar exista pentru Haitii altă salvare decît tutela paternalistă a Statelor Unite. Din 1930, nici un guvern n-a îndrăznit să pună în discuție această mistificare ideologică. Nici un ziar n-a exprimat această primară adevărat sentiment al națiunii haitiene, care n-a uitat și nu va uita nicodată insulta din 1915, care n-a uitat că s-a făcut totul pentru a se șterge moștenirea minunată a revoluției din 1804, care n-a uitat că i s-au impus instituții de protectorat, că au fost susținuți inamicii, că au fost discreditat cei mai buni patrioți, că au dus Haitii-ul la marginea unui dezastru național.

CRIZA NAȚIONALĂ

Haitii trece azi prin criza cea mai adîncă a istoriei sale. Această criză este economică, politică, culturală, morală. Ea afectează dramatic interesele tuturor păturilor sociale ale națiunii. Este moștenirea războiului nord-american (1915-1934) și consecința directă a politicii antinaționale practice de guvernele care s-au succedat la putere în ultimii treizeci de ani. În tot acest timp, s-au făcut două tentative pentru a se rezolva criza în interesul poporului haitian: în ianuarie 1946, cînd a căzut guvernul polișt al lui Elie Lesco, și zece ani mai târziu, în 1956, cînd a fost răsturnată diktatura militară a lui Paul Magloire.

Între 1946 și 1948, Haitii a trăit pentru prima oară, după

Peisaj din mica insulă a Braștei Testoase

Viena, iunie 1961

secreț din faptul că serioase divergențe despart între ei, pe cîteva teme majore, pe cei trei lideri occidentali și statele lor respective. Se pare că aceste divergențe n-au afectat numai mult lăudată „unitate” a lumii „libere”, ci și concepția diplomatică a lui Kennedy. Este vorba de oarecare lărgire a orizonturilor într-o politică care trebuie să țină seama nu numai de coeziunea monolitică a lagărului socialist, dar și de faptul că U.R.S.S. reprezintă astăzi prima forță tehnică a lumii.

Se știe că, în aștepta rînduri, N. S. Hrușciov și-a exprimat speranța că noua administrație americană va aborda într-o manieră mai rezonabilă problemele internaționale. Pe de altă parte, anunșind un „plan de pace”, Kennedy condamnasă cursa înarmărilor și războiul rece. „Nici un lider, din nici o țară, nu trebuie să se simtă liniștit atît timp cît există actualul echilibru desigur — echilibrul friicii”, afirmase categoric președintele S.U.A. Poziția era rațională, dar a fost urmată de politica știută, culminînd în ultima săptămîină, cu mesajul care cerea alocații suplimentare de 1,5 miliarde dolari pentru scopuri militare. Contradicțiile sînt manifeste, dar ele însele denotă existența unor forțe puternice, care înclină de partea descușilor, a înțelegerii, forțe care nu pot fi bagatelizate și cărora trebuie să li se dea satisfacție.

Iată de ce, acest început de iunie este privit cu speranță și chiar cu încredere de imensa majoritate a lumii. Acest „prim contact” va fi un necesar schimb de vederi asupra pozițiilor respective în toate marile probleme ale ceasului de față. Dar contactul între doi conducători care reprezintă două lumi trebuie să se simtă liniștit atît timp cît există actualul echilibru desigur — echilibrul friicii”, afirmase categoric președintele S.U.A. Poziția era rațională, dar a fost urmată de politica știută, culminînd în ultima săptămîină, cu mesajul care cerea alocații suplimentare de 1,5 miliarde dolari pentru scopuri militare. Contradicțiile sînt manifeste, dar ele însele denotă existența unor forțe puternice, care înclină de partea descușilor, a înțelegerii, forțe care nu pot fi bagatelizate și cărora trebuie să li se dea satisfacție.

Așteptăm ca, la Viena, în iunie 1961, să triumfe rațiunea!

M. Roșca